

SISÄLLYS

- 3 Mediakasvatusta uudessa arjessa
- 4 Mediataitoviikon uudistuksella ideat lähemmäs kasvattajaa
- 5 Peliviikko juhlii 10. juhlavuottaan
- 5 Spelfostrarens Handbok 2 nu även på svenska
- 6 Selvitystietoa: Lapset altistuvat kaupalliselle vaikuttamiselle digitaalisessa mediassa

Mediakasvatusta kirjastoissa

- 8 Mediakasvatus kuuluu kirjastojen perustehtäviin
- 9 Mediakasvatusta Saamenmaalla eli pienessä kaksikielisessä kunnassa

Ajankohtaista tietoa ammattilaiselle

- 10 Selvitystietoa: Lisätietoa ikärajoista kaipaavat eniten pikkulasten isät
- 11 Osaamismerkkit opastavat digitaalisten viidakossa

Mediataitoviikon kumppanit

- 12 Mediataitoviikon 2021 kumppanit tarjoavat inspiraatiota ja materiaaleja

Yhteiskuntakriittiset taidot

- 13 Kohdennettu mainonta vaatii uutta lukutaitoa
- 13 Kulttuurihäirintä mediakasvatuksen työkaluna

Tekijänoikeustaidot

- 14 Tekijänoikeuden merkityksestä kannattaa keskustella
- 14 Tekijänoikeustaidot opetuksessa

Elokvakasvatus

- 15 Elokuvanlukutaito on avain audiovisuaaliseen kulttuuriin
- 15 Elokuva on harrastuksena oivallinen!

Näkökulmia oman työn kehittämiseen

- 16 Monikulttuurisempaa mediaa nuorten äänillä
- 17 Länsimaa paras maa?
- 18 Leikki on tutkimisen korkein muoto
- 19 Mitä tapahtuisi ilman internetiä?
- 20 Käytännön mediataitoja opitaan etänäkin
- 21 Kaupunkiympäristön osallistavaa valokuvausta nuorten taidetyöpajan voimin

Asiaa ja materiaaleja eri ikäisten mediataidoista

- 22 Millaistahan on olla ihan pienenä median keskellä?
- 23 Mediapoluilla tekee näkyväksi VASUn mediakasvatusta
- 23 Skicklig mediefostrare med På mediestigarna
- 24 Värikkäämpää keskustelua lasten median käytöstä
- 25 Opettaja, tiesitkö tekeväsi mediakasvatustyötä?
- 26 Rohkeutta puheeksi ottamiseen – kysy, kohtaa ja kuuntele
- 27 Keskusteletko lapsen kanssa kuvien jakamisesta?
- 28 Soitatteko te julkiksille?
- 29 Huhuhaata verkosta – mikä on totta?
- 30 Senioreiden medialukutaitoja kehittämässä – millaisia tukimateriaaleja ja mistä?
- 31 Etäopastus – molemminpuolista oppia
- 31 Uudet mediakasvatuslinjaukset ikääntyneiden mediakasvatustyössä

Yle tarjoaa

- 32 Trollibunkkeri-pakohuonepeli kehittää medialukutaitoa
- 33 Det är lätt att gå vilse i mediedjungeln, men Yle Nyhetsskolan kan hjälpa dig rätt

KAVI tarjoaa

- 34 Mediataitomateriaalit
- 35 Mediataitojen verkkopalvelut

Tämä lehti on tuotettu vuoden 2021 Mediataitoviikkoa varten.

Päätoimittaja: Anna Pöyhönen

Toimitus: KAVI sekä artikkeleista vastaavat tahot

Graafinen suunnittelu: Emmi Jormalainen

Etukannen kuvitus: Emmi-Riikka Vartiainen

Takakannen kuva: Ville Sohn

Paino: Punamusta, Forssa 2020

Painos 5000 kpl

ISSN: 2490-0516 (painettu)

ISSN: 2490-0524 (verkkójulkaisu)

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

Kansallinen
audiovisuaalinen instituutti
Sörnäisten rantatie 25A,
PL 16, 00501 Helsinki

Yhteisrahoitettu Euroopan unionin
Verkkojen Eurooppa -välineestä

PÄÄKIRJOITUS

Mediakasvatusta uudessa arjessa

Viimeisen vuoden aikana mediataitotyö on kohdannut lukuisia uusia haasteita. Pandemia joudutti digitaalisten työkalujen omaksumista osaksi kaikkea yhteistoimintaa ja muutti elämäämme yhä digivälitteisemmäksi sekä työssä että vapaa-ajalla. Kaikenikäisten mediavälitteisten toimintaympäristöjen haasteet, kuten nettikiusaaminen, grooming, väärän tiedon leviäminen tai yksityishenkilöiden julkinen sosiaalinen parjaaminen ovat nostaneet myös mediataitojen, kuten yksityisyyden, lähdekriittisyyden ja empatiataitojen tärkeyden jälleen pinnalle.

Samalla mediataitoja tukevan työn tekeminen on vaikeutunut, kun kontakti oppijoihin on siirtynyt ennennäkemättömällä tavalla digitaalisiksi. Etätyökaluja ovat omaksuneet esimerkiksi koulut ja kirjastojen tarjoamat digitukipalvelut. Toisilla kontakti oppijoihin on kokonaan peruuntunut, kuten esimerkiksi järjestöjen työpaikoissa ja muissa kohtaamismuodoissa sekä kansalaisopistojen toiminnassa on yleisesti käynyt.

Uudet haasteet ovat kuitenkin ammattialasta ja organisaatiotyypistä riippumatta mediataitoammattilaisille yhteisiä. Mediataitoviikon tavoitteena on tukea lukuisten ammattilaisten työtä ja saada jo tehdyn työn hyödyt kaikkien ammattilaisten saataville. Siksi kymmenien kumppaniorganisaatioiden kanssa yhteistyössä tuotettu Mediataito-lehti pyrkii tuomaan mediataitotyöhön ajankohtaisia näkökulmia ja heti käyttökelpoisia maksuttomia materiaaleja.

Tutustu siis rohkeasti lehden tarjoamiin tuoreisiin selvitystuloksiin, omien mediataitojen päivittämiseen, pedagogisiin näkökulmiin ja metodien ja materiaalien kirjoon. Osa vinkeistä on toteutettavissa myös virtuaalisen etäkontaktin avulla tai oppijat voi ohjata tutustumaan niihin jopa täysin itsenäisesti. Joka ikävaiheelle on tarjolla uutta tukea, koska mediataidot kuuluvat kaikille!

Anna Pöyhönen
Päätoimittaja, vs. projektipäällikkö, KAVI

Mediataitoviikko on kansallinen rohkean kokeilun innostaja, joka tarjoaa mediataitojen kanssa työskenteleville inspiraatiota oman työn kehittämiseen.

Mediataitoviikon uudistuksella ideat lähemmäs kasvattajaa

Mediataitoviikko järjestetään 2021 jo yhdeksännen kerran. Vaikka KAVIn koordinoima teemaviikko on ollut kasvava menestys jo pitkään, aina on parantamisen varaa. Koska Mediataitoviikkoa tehdään jokaisen mediataitojen kanssa työskentelevän ammattilaisen työn helpottamiseksi, päädyimme tekemään muutaman kaivatun muutoksen.

Ammattilaisten ilmoittautuminen on muuttunut henkilökohtaiseksi

Yhteyshenkilöjä hyödyntävästä viestinnästä on luovuttu. Enää kenenkään ei tarvitse pohtia kuka alkaa yhteyshenkilöksi tai onko oma organisaatio jo ilmoitettu vai ei. Enää ei ole myöskään osallistuvia organisaatioita, vaan Mediataitoviikon tarjoamaan inspiraatorinkiin liittyviä ammattilaisia. Jos olet ilmoittautunut, vinkit saapuvat suoraan sinulle. Ovatko kollegasi jo ilmoittautuneet?

Mediataitoviikkoon osallistuminen ei tarkoita toimintaa juuri yhdellä viikolla vuodessa

Mediataitoviikko on ikävä kyllä vain kerran vuodessa ja joskus se viikko ei olekaan omassa työssäsi paras ajankohta kokeilla uutta. Haluamme kannustaa sinua tutustumaan vinkkeihimme sinulle sopivana ajankohtana ja kokeilla niitä juuri silloin kun omaan työhösi sopii. Mediataidot kuuluvat vuoden jokaiseen viikkoon ja Mediataitoviikko on huomio-

viikko, jonka avulla herätämme keskustelua mediataitotilmiöistä ja tarjoamme inspiraatiota.

Tarjoamme vinkkejä kohdennetummin juuri sinun tarpeisiisi

Mediataitoviikko 2021 kysyy ilmoittautumisessa sekä organisaatiosi tyyppin että ikäryhmät, joiden kanssa työskentelet, jotta osaamme koota sinulle juuri ne materiaalit ja vinkit, jotka arvioimme sopivan sinun työhösi. Ei siis enää haravointia koko internetin ihmemaan tarjoamien materiaalien tai edes pitkien vinkkikoosteiden läpi, vaan pelkkää asiaa!

Keräämme ja jaamme myös vertaisvinkkejä ammattilaisilta ammattilaisille

Koska moni tekee mediataitoja tukevaa työtä vain osana työnkuvaansa, ovat kollegoiden kokemukset kullan arvoisia. Jaamme siksi kollegojen vinkkejä Mediataitoviikkoon ilmoittautuneiden sähköisissä kirjeissä sekä Mediataitokoulun sivuilla ja somekanavissa. Mediataitojen tukeminen on meille yhteistä.

Lisätietoa teemaviikon omilta verkkosivuilta:

www.mediataitoviikko.fi

Anna Pöyhönen

Mediataitoviikon tiimi, KAVI

Peliviikko juhlii 10. juhlavuottaan – kuinka tähän tultiin?

Vuonna 2007 Jenny Levine ja Scott Nicholson saivat ajatuksen päästä Guinnessin ennätysten kirjaan suurimmalla ihmismäärällä pelaamassa samaa lautapeliä. Tempauksesta syntyi National Games Day, jota vietettiin Yhdysvaltojen kirjastoissa. Tavoitteena oli koota ihmisiä pelaamaan ja viettämään aikaa yhdessä. Hyvillä ajatuksilla on kuitenkin tapana levitä ja vuonna 2009 järjestettyyn Pohjoismaiseen pelipäivään osallistui myös suomalaisia kirjastoja.

Ensimmäistä Kansallista pelipäivää vietettiin Suomessa marraskuussa 2011. Vuonna 2012 pelipäivästä tuli kansainvälinen, mutta Suomessa keskityttiin erityisesti Pohjoismaiseen pelipäivään. Pelipäivän yhteydessä järjestettiin pohjoismaisia turnauksia yksinkertaisilla selainpeleillä, joissa menestys meni tyypillisesti muihin pohjoismaihin 2014 saakka, jonka jälkeen turnauksen on aina voittanut Suomi. Jo vuonna 2013 Kansallista pelipäivää

vietettiin viikon pituisena ja vuonna 2016 Pelipäivästä tuli virallisesti Peliviikko. Suomalainen Peliviikko kasvoi hetkessä muita maita suuremmaksi tapahtumaksi, johon osallistui vuonna 2019 lähes 30 000 tapahtumakävijää.

Peliviikon 10. juhlavuosi kunnostautuu erityisesti virtuaalisten tapahtumien vuotena. Webinaarit ja etäpelit ovat pandemian aikana erinomaista ajanvietettä, kuten myös perheen kesken pelaaminen. Peliviikko on erityisesti pelikasvatuksen teemaviikko, jonka tavoitteena on lisätä keskustelua peleistä, niin kodeissa kuin mediassakin.

Lue lisää: www.peliviikko.fi

Tommi Tossavainen,
suunnittelija, KAVI

Spelfostrarens Handbok 2 nu även på svenska

Den första delen av Spelfostrarens handbok publicerades på finska sju år sedan. Under den här tiden har spelkulturen ändrats en hel del och spelfostran har blivit mer målmedvetet. Äntligen Pelikasvattajan käsikirja 2 har översatts till svenska. Spelfostrarens handbok 2 ger oss ord att diskutera spelande som en hobby och som ett fenomen. Handboken är riktad till spelfostrare i alla åldrar, till föräldrar, skolor och alla instanser som möter barn, unga och vuxna som spelar digitala spel. Boken vill klargöra vad spelande som hobby och som sport handlar om och är skriven i form av artiklar och korta exempel från verkligheten. Informationen är presenterad i en neutral anda för att underlätta diskussionen kring spelande och minska på fördomar och felaktiga uppfattningar som lätt kopplas till temat. Spelfostrarens handbok 2 publiceras 11/2020.

Ladda ner här:

www.pelikasvatus.fi/handbok2

Lapset altistuvat kaupalliselle vaikuttamiselle digitaalisessa mediassa

Suomalaiset lapset aloittavat digitaalisen median käytön varhaisessa iässä. Koulunkäynnin aloittaessaan lähes kaikilla lapsilla on älypuhelin. Vanhemmat perustelevat puhelimen hankintaa yhteydenpitösyillä, mutta lapsille se avaa pääsyn omaan sosiaaliseen tilaan digitaalisessa mediassa. Henkilökohtaisen laitteen merkitys kiteytyy yksityisyyteen ja digitaalisen identiteetin rakentamiseen. Medialaitteet avaavat lapsille pääsyn lukuisiin digitaalisen median sisältöihin ja kuluttajaryhmiin. Näiden kautta lapsesta tulee digitaalisen median itsenäinen kuluttaja.

Lapset julkaisevat aktiivisesti omia mediasisältöjä

Digitaalisten palvelujen kehittyminen antaa lapsille mahdollisuuden luoda omia intressejään vastaavan mediaympäristön. Lapset eivät halua jäädä passiiviksi digitaalisessa mediassa, jos he voivat hyödyntää digitaalisuutta leikkimiseen, sosiaaliseen toimintaan tai uusien taitojen oppimiseen.

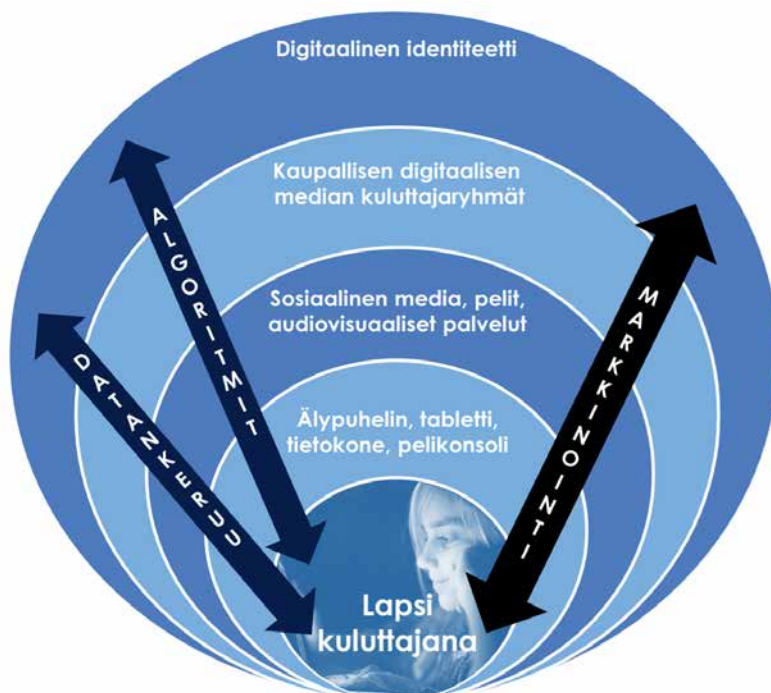
Sosiaalisen median aktiivinen kuluttaminen kehitty vaiheittain. Yksinkertaisimmillaan oman sisällön julkaiseminen lähtee siitä, että lapset jakavat mielipiteitään muiden kanssa. Seuraavassa vaiheessa lapset kuvaavat

ja jakavat omia videoita sosiaalisessa mediassa. Samalla vloggaavat lapset osallistuvat kuluttamisen sisältöjen määrittelyyn.

Kuluttajadata on digitaalisen median maksuväline

Digitaalisessa mediassa ei ole ilmaisia palveluja, vaan niiden maksuttomuus perustuu käyttäjästä kerättävään dataan. Kuluttajuuden edellytyksenä on henkilökohtaisten tietojen luovuttaminen palvelun tarjoajalle ja mainostajille. Lapsista kerätään henkilötietoja, sijaintitietoja sekä medialaitetta ja identiteettiä koskevia tietoja (esimerkiksi ostotottumukset). Merkittävää on, että lapset ovat usein uusien mediasisältöjen ensimmäisiä käyttäjiä, jolloin tietoja kerätään entistä nuoremmista kuluttajista.

Useiden tutkimusten perusteella lapset eivät ymmärrä heistä kerättävän datan merkitystä tai sitä, mikä merkitys on heidän digitaalisella jalanjäljellään, kun he jakavat sosiaalisessa mediassa henkilökohtaista elämäänsä. Tietosuojaa ja palvelujen käyttöä koskevat sopimusehdot luovat usein vaikutelman, että palvelujen käyttämiseksi on pakko antaa pyydetty henkilötiedot. Sopimusehtoja kirjoitettaessa ei ole huomioitu lasten edellytyksiä ymmärtää niiden sisältöä. Huolestuttavaa lasten sosiaalisen median käytössä on, että mitä nuoremmasta lapsesta on

Kuva: Pexels/Jessica Lewis

kysymys, sitä heikommin lapsi tuntuu ymmärtävän yksityisyysasetusten tärkeyden tai osaavan muokata niitä.

Personoitu markkinointi perustuu kuluttajadataan

Sosiaalisen median markkinointikeinot (esimerkiksi mainospelit tai sponsoroitu sisältö) soveltavat kuluttajien käyttäytymistä ohjaavia tekniikoita, kuten personointia. Tekoälyllä ja algoritmeilla kerätään lasten kulutusikäytymisestä henkilökohtaisia tietoja niin verkkokäyttäytymisestä kuin sijainnista. Lasten verkkokäyttäytymistä seurataan evästeiden ja liitännäisten välityksellä, minkä lisäksi sosiaalisen median tilin avaaminen edellyttää henkilökohtaisten tietojen luovuttamista. Samoin verkkoon kytketyt lelut keräävät tietoa lapsen tekemisistä ja jopa nauhoittavat keskusteluja. Kerättyjen tietojen avulla lapselle tarjotaan personoitua markkinointia, jonka tehokkuutta edistää se, ettei lapsi vielä kykene tekemään yksityisyyteensä liittyviä kriittisiä päätöksiä digitaalisessa mediassa.

Digitaalisessa mediassa tarvitaan talouselukutaitoja

Mainonnan tunnistaminen aiheuttaa lapsille vaikeuksia. Pelkkä tunnistaminen ei edes riitä, vaan lasten tarvitsisi ymmärtää, että kyse on kaupallisesta vaikuttamisesta. Mitä enemmän lapset viettävät aikaansa digitaalisessa medias- sa, sitä enemmän heihin kohdistuu kaupallista painetta mainostettavien tuotteiden ostamiseen. Tämä puolestaan saattaa johtaa ongelmiin rahankäytössä.

Tutkimusten mukaan rahan käyttö digitaalisessa mediassa on kasvava huolenaihe. Mitä nuoremmasta lapsesta on kysymys, sitä suurempi vaikutus sosiaalisen median vaikuttajilla on lasten rahankäyttöön. Lapset tarvitsevatkin tietoa mainonnan ja rahankäytön kytköksistä. Taloudellisen lukutaidon parantamiseksi lapsille tulee kehittää digitaalisia työkaluja ja oppimisen muotoja heidän kuluttajansuojansa turvaamiseksi.

Helena Tuorila, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Muistuta lasta ja vanhempia

Yksityisyys ja kaupallisuus ovat 7-vuotiaalle liian vaikeita asioita hallittavaksi yksin. Selkeät säännöt ja tutustuminen palveluihin aikuisen kanssa auttavat alkuun. Lapselle tärkein netin turvataito on osata pyytää aikuisen apua hankalissa tilanteissa.

Saara Salomaa, erityisasiantuntija, KAVI

Lue lisää:

Lapsi kuluttajana kaupallisessa digitaalisessa mediassa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 4/2020

”Kaikki lähtee siitä, että mediakasvatus nähdään yhdeksi kirjaston tärkeimmistä tehtävistä”

Helsingin keskustakirjasto Oodi,
Kuva: iStock/Subodh Agnihotri.

Mediakasvatus kuuluu kirjastojen perustehtäviin

Mediakasvatuksella on tärkeä rooli kirjastojen työssä, mutta toiminnan kehittämiseen liittyy myös haasteita. Tavoitteellisten suunnitelmien sekä alueellisten kirjastojen ja yhteistyöverkostojen kautta mediakasvatus onnistuu pienemmilläkin resursseilla.

Yleisten kirjastojen tehtäviin kuuluu tukea monipuolisia lukutaitoja, varmistaa kansalaisten pääsy tietoon ja kulttuurisisältöihin sekä edesauttaa yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Näitä laajoja aihealueita voidaan edistää juuri mediakasvatuksen avulla.

Lahden kaupunginkirjastossa medialukutaidon kehittämistä vastaa mediakasvatus- ja musiikkipalveluiden palvelupäällikkö Inka Jousea. Sillä, että mediakasvatuksella on oma

päällikkönsä, tuodaan esille medialukutaidon kehittämistä yhtenä kirjaston perustehtävistä.

”Kaikki lähtee mielestäni siitä, että mediakasvatus nähdään yhdeksi kirjaston tärkeimmistä tehtävistä. Kun mediakasvatusta pidetään osana kirjastojen peruspalveluja, se näkyy myös henkilöstön työnkuviissa ja tehtävissä,” Jousea sanoo.

Missä on mediakasvatuksen paikka?
Vaikka medialukutaidon kehittämi-

nen on tavalla tai toisella ollut kirjaston perustyössä lähes aina, toisille mediakasvatuksen toteuttaminen on vielä uutta ja epävarmuuksia täynnä. Huolta voivat aiheuttaa ajan riittäminen, uuden omaksuminen ja tunne, että muitakin perustehtäviä on riittämiin. Inka Jousealla on ajatus ongelman selättämiseen.

”Aikaa ja muita resursseja on kyllä, kun priorisoidaan mediakasvatus tehtävälistan kärkeen, ja mikä voisikaan olla lukutaidon edistämistä tärkeämpi

ja merkityksellisempi tehtävä? Tietysti erikoiset kirjastot toteuttavat palveluitaan omassa kokoluokassaan skaalautuvasti.”

Samoilla linjoilla on myös Turun kaupungin kirjaston palvelupäällikkö Asko Autio. Kirjastolaisilla on paljon sellaista osaamista ja taitoa, joka suoraan edesauttaa medialukutaitojen kehittämistä.

”Kaikkea ei tarvitse osata itse, vaan tärkeintä on pystyä hyödyntämään kirjastojen erilaisia vahvuuksia ja verkostoja.”

Hyödynnä ensin jo tehtyä työtä

Kaikki yleiset kirjastot kuuluvat jonkin yhdeksän alueellista kehitystehtävää (AKE) hoitavan kirjaston piiriin. AKE-kirjastot kehittävät kirjaston henkilökunnan osaamista ja edistävät kirjastojen välistä yhteistyötä. Tarjolla on paljon valmiita koulutuksia ja materiaaleja myös mediakasvatukseen.

Asko Aution mielestä kuntalaisille tarjottavien palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen näkökulmasta tiivis alueellinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää.

”Alueelliset verkostot ovat tarjonneet kirjastoille tärkeää vertaistukea ja madaltaneet kynnystä mediakasvatustyön aloittamiseen.

”Kaikkea ei tarvitse osata itse, tärkeintä on pystyä hyödyntämään kirjastojen erilaisia vahvuuksia ja verkostoja.”

Verkostojen suuri merkitys alueen kirjastoille onkin korostunut AKE-toiminnasta saadussa palautteessa,” Autio kertoo.

Myös Inka Jousea kehottaa katsomaan rohkeasti ympärilleen toiminnan kehittämiseksi.

”Kirjastojen kannattaa tehdä yhteistyötä mahdollisimman laajasti osaamistaan muille jakaen, ja verkostoja tähän onneksi löytyy niin AKE-kirjastojen tarjoamina, seudullisena kimp-payhteistyönä kuin valtakunnallisestikin.”

Koko haastattelu löytyy osoitteesta medialukutaitosuomessa.fi

Julia Alajärvi, erityisasiantuntija, KAVI

Kuva: Utsjoen kirjasto

Mediakasvatusta Saamenmaalla eli pienessä kaksikielisessä kunnassa

Utsjoella mediakasvatusta tehdessä ovat haasteet ja voimavarat yleensä molemmat seurausta samoista tekijöistä: ihmisten vähyydestä, kaksikielisestä yhteisöstä ja pitkistä välimatkoista. Pitkät välimatkat saattavat kuulostaa pelkältä ongelmalta, mutta niistä aiheutuu myös hyötyä; kun ihmiset lähtevät asioimaan, he asioivat kerralla kaikkialla, eli kirjastoonkin tullaan säännöllisesti.

Henkilöstön vähyyden takia työaikaa mediakasvatukseen on vähän niin kirjaston kuin koulunkin puolella, tuskin yhteensä edes puolta henkilötyövuotta. Samalla yhteistyö on helppoa: kirjastolaisena tuntee kaikki opettajat henkilökohtaisesti, ja kun koululaisia on kunnassa vain vajaat sata, myös monet oppilaat. Mediakasvatuksen sisältöjen suunnittelu on helpompaa, kun voi esimerkiksi seurata mitä somealustoja kulloinkin aktiivisimmin käytetään ja mitkä aiheet ovat ajankohtaisia.

Kaksikielisyys tuo eniten haasteita, sillä vaikka aivan viime aikoina monet kansalliset tahot ovat alkaneet julkaista pohjoissaamenkin kielellä materiaaleja, on suurin osa valmiista mediakasvatusmateriaalista lähinnä suomeksi. Silloin on käännettävä virallisilla kääntäjillä, tai jos siihen ei ole aikaa, käännettävä itse ja tarkistettava saamenkielisiltä, onko käännos mitenkään järkevää. Mutta arjen ilo siitä, että voi tarjota mediavisitistä ihmisille heidän omalla kielellään, on moninkertainen vaivaan nähden.

Iivari Koutonen, Pedar Jalvi -kirjasto, Utsjoki

Lisätietoa ikärajoista kaipaavat eniten pikkulasten isät

Uuden selvityksen mukaan elokuvien, televisio-ohjelmien ja digitaalisten pelien ikäraajat sekä niiden haitallista sisältöä kuvaavat symbolit tunnetaan lapsiperheissä varsin hyvin. Ikärajoilla on vanhempien vahva kannatus ja sisällöistä saatavaa ennakkotietoa pidetään tärkeänä. Lasten kanssa keskustellaan mediasisällöistä aiempaa enemmän, mutta riidoiltakaan ei vältytä.

Vanhemmista 70 % vastasi noudattavansa ikärajoja joko aina tai yleensä, pienten lasten vanhemmat kaikkein tarkimmin. Vanhempien mahdollisuudet valvoa ikärajojen noudattamista vähenevät lapsen kasvaessa ja siirtyessä käyttämään mediasisältöjä itsenäisemmin. Lapset katsovat paljon myös ohjelmia, joilla ei ole suomalaisia ikärajoja. On erittäin tärkeää, että nykyisin lähes kaikissa perheissä keskustellaan mediasisällöistä lasten kanssa.

Reilusti yli puolet vanhemmista (63%) piti mediankäytön vaikutuksia lasten arkeen pääosin positiivisina. Yleisimpiä vaikutuksia olivat lapsen viihtyminen ja mediasta saatava ilo, uusien taitojen tai tietojen oppiminen, kimmokkeet omaan tekemiseen tai leikkeihin sekä ystävyyssuhteiden ylläpito. Negatiivisista vaikutuksista korostuivat

mediankäytön määrään ja rajoittamiseen liittyvät haasteet. Lähes puolet 7-15-vuotiaiden vanhemmista koki lapsen haluavan viikoittain pelata tai käyttää internetiä häiritsevän paljon.

Lisätietoa ikärajoista kaipasivat etenkin ne vanhemmat, jotka kokivat eniten lasten mediankäyttöön liittyviä ongelmia. Tiedonjanoisimpia olivat alle kouluikäisten lasten isät, joista yli puolet halusi tarkempaa tietoa ikärajoista. Mediankäytön vaikutukset näkyvätkin selkeimmin juuri pikkulasten käyttäytymisessä sekä medialähtöisinä leikkeinä että unihäiriöiden, levottomuuden tai aggressiivisuuden lisääntymisenä.

Turvallisen mediankäytön ja ikärajatietoisuuden lisäämiseen tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä lapsiperheitä kohtaavien tahojen kanssa. KAVIn verkkosivuilta www.kavi.fi voi tarkistaa ohjelmien ikärajoja sekä tilata maksutta ikäraja- ja mediakasvatusaiheista materiaalia.

Selvityksen toteutti Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore ja rahoitti Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI.

Hanna Hoppo, Erityisasiantuntija, KAVI

Osuvat taidot

Osaamismerkit opastavat digitaitojen viidakossa

Kuva: You X Ventures

Osuvat taidot -hanke kehittää valtakunnallisen osaamismerkistön työelämässä ja opiskeluissa tarvittaville digitaidoille.

Digiosaaminen on kansalaistaito, jota tarvitaan niin opiskelussa kuin arki- ja työelämässä. Mitä ne perustaidot sitten ovat? Ennen riitti, että sai koneen käyntiin ja sähköpostin liitteinen liikenteeseen. Nytemmin digiperustaidot sisältävät mm. digitaalisen jalanjäljen ja tekijänoikeuksien perusasiat.

Digitalisaatiota ja osaamista käsittelevien selvitysten ja barometrien tuloksia voimme Suomessa useimmiten ylpeydellä lukea. Näissä taitojen määrittelyt eivät aina ole yhteismittaisia ja monet perustuvat tilastoaineistoihin.

Kasvattajina ja opettajina tarvitsemme lisäksi työtämme helpottamaan raamit ja selkeät kuvaukset tavoiteltaville digitaidoille.

Työkalu digitaitojen tunnistamiseen

Osuvat taidot -hankkeessa on käyty läpi lukuisia kriteeristöjä ja tehty suunnittelutyötä, jotta jokaisen oppijan ja opettajan olisi helpompaa saada kiinni siitä, mitä digiperustaidot ovat.

Kun Osuvat taidot -osaamismerkijärjestelmä vuonna 2021 valmistuu, tarjoaa se valmiin mallin digitaitojen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Parhaillaan merkistöä pilotoidaan, ja merkit osaamistavoitteineen ovat avoimesti tutustuttavissa.

Osaamismerkistöön sisältyy kymmenen sisältöaluetta:

- Laitteiden käyttö ja hallinta
- Turvallinen toiminta
- Tiedonhaku ja arviointi
- Viestintä ja asiointi
- Sovellusten käyttö ja hallinta
- Sisältöjen tuottaminen ja tekijänoikeudet
- Yhteistyö
- Digitaalinen minä
- Oman työn organisointi
- Ongelmanratkaisu

Osaamista on helppo tunnistaa, kun jokaiselle sisällölle on laadittu osaamistavoitteet ja arviointikriteerit.

Osaamismerkit on tarkoitettu niin opiskelijoiden, opetushenkilöstön, työelämän, vapaan sivistystyön kuin kenen tahansa kansalaisen suoritettaviksi. Hankkeen puitteissa tullaan myös järjestämään kouluttajakoulutuksia merkkiä myöntämisestä kiinnostuneille. Osuvat taidot -hankkeessa tehdään merkityksellistä työtä matkalla kohti yhteistä, valtakunnallista työkalua digiosaamisen edistämiseksi. Tutustu tarkemmin: www.tieke.fi/osuvat-taidot

Hanna Vuohelainen, Osuvat taidot

Osuvat taidot -hanke digiosaamisen tunnistamiseksi OAMK:n koordinoiman ESR-hankkeen verkostossa ovat mukana eOppimiskeskus, HAMK, Kiipula, Luksia, Omnia, OSAO, Salpaus, Sedu, Sivis ja TIEKE.

Mikä osaamismerkki?

- Osaamismerkki eli Open Badge on digitaalinen ja visuaalinen dokumentti osaamisesta.
- Osaamismerkeillä tunnustetaan ja tunnustetaan eri tavoin hankittua osaamista.
- Merkki kertoo myöntäjän tietojen lisäksi myös osaamiskriteerit.

Materiaaleja ja inspiraatiota medialukutaidon uusiin tuuliin

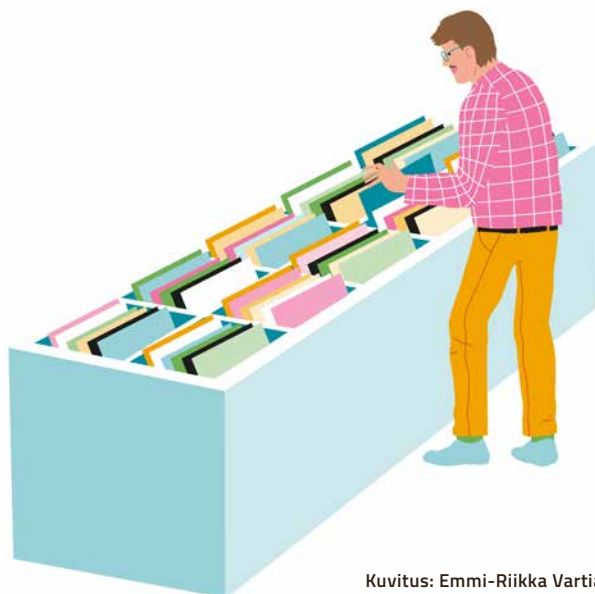
Mediataitoviikon 2021 kumppanit tarjoavat inspiraatiota ja materiaaleja ajankohtaisiin aiheisiin

Kumppani	Sivu
Aikakausmedia	28
Eetti	13
Eläkeliiitto, Netikäs-hanke.....	31
ENTER ry	31
FiCom	29
Heureka	18
IkäihME.....	30
Kilpailu- ja kuluttajavirasto.....	6–7
Koordinaatti.....	26
Kopiosto	14
Koulukino	15
Mannerheimin lastensuojeluliitto	22
Mediakasvatuskeskus Metka	20
Mediakasvatusseura	24
Pelastakaa Lapset.....	27
Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura	21
Suomen rauhanpuolustajat.....	17
Svenska Yle Kunskap.....	33
Osvat taidot -hanke	11
Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus.....	14
Uutismedian liitto	28
Valveen elokuvakoulu.....	15
Voima-lehti.....	13
Yle Oppiminen	32

Myös nämä kumppanit ovat mukana toteuttamassa Mediataitoviikkoa 2021

Apu Juniori
FaktaBaari EDU
GYBERDI-projekti
HS Lasten Uutiset
Kansalaisopistojen liitto
Kuluttajaliitto
MEDIAA! -hanke
Media- ja viestintätieteellinen seura
Pikku Kakkonen
Päivälehdien museo
Suomen Vanhempainliitto
Tekniikan museo
Verke
Yle Uutisluokka

- **Kaikki muutkin kumppaniemme tarjoamat materiaalit, tapahtumat ja vinkit löydät talven aikana osoitteesta www.mediataitoviikko.fi**
- **Kumppanilista kasvaa vielä talven aikana. Jos organisaatiosi haluaa mukaan, ota yhteyttä julia.alajarvi@kavi.fi**

Kuvitus: Emmi-Riikka Vartiainen

Kohdennettu mainonta vaatii uutta lukutaitoa

Suomalaiset nuoret viettävät keskimäärin kuusi tuntia päivässä sosiaalisessa mediassa. Kohdennetun mainonnan merkitys on kasvanut, kun algoritmit syöttävät nuorten somevirtaan niitä tuotteita, joita paras kaverikin osti. Some-vaikeutta rooli tekee mainonnan tunnistamisesta vaikeaa – kuinka moni nuori tulee ajatelleeksi, ettei samaistuttavan mikrovaikuttajan videolla näkyvät vaatteet ole ehkä puettu päälle sattumalta?

Tutkimukset paljastavat kaksi toisiinsa kytkeytyvää huomiota mainonnan psykologiasta: teini-ikässä ihmisen itseluottamus on usein heikoimmillaan, ja samaan aikaan kuluttaminen koetaan poikkeuksellisen tärkeäksi. Nuorille näkyvissä mainoksissa esiintyy usein ihmisiä, jotka vaikuttavat suositummilta, varakkaammilta, menestyneemmiltä tai paremman näköisiltä kuin millaiseksi nuori itsensä kokee. Tämän kaltainen mainonta lisää tarvetta tilkitä horjuvaa itseluottamusta uudella materiaalilla. Sekä nuoren identiteetin terveen kehityksen että ympäristön kestävyuden näkökulmasta kohdennetun mainonnan tehokkeiden tunnistamista kannattaa harjoitella.

Eetin kuluttamista ja medialukutaitoa käsittelevät oppimateriaalit: eetti.fi/materiaalit/oppimateriaalit/kuluttaminen-medialukutaito/

Katri Perho, Eettisen kaupan puolesta ry

Kulttuurihäirintä mediakasvatuksen työkaluna

Kulttuurihäirinnällä (engl. *culture jamming*) tarkoitetaan taiteen, journalismin tai aktivismin näkökulmasta tuotettua häiriötä mainostajien ja mainosten vastaanottajien välille. Sen piiriin kuuluvilla vastamainoksilla viitataan kuviin ja videoihin, joissa parodioidaan mainoksia niiden omalla muotokielellä. Niissä tyypillisesti muokataan mainoksen kuvaa ja/tai otsikkoa niin, että sen vaikuttamisen idea ja symboliset elementit kääntyvät ympäri oivaltamisen iloa tuottavalla tavalla.

Vastamainosten tekeminen harjaannuttaa osallistujien kykyä analysoida mainonnan sisältöjä ja vaikuttamisen keinoja. Samalla se murtaa mainonnalle ominaista vuorovaikutuksen yksisuuntaisuutta. Tällainen mediakasvatus on samalla hyvä esimerkki kansalaiskasvatuksesta, joka kannustaa yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Esimerkkejä vastamainoksista: www.voima.fi/vastamainokset. Uusia vastamainoksia opetustehtävineen esitellään mediakasvatuksen uutiskirjeessä, jonka voi tilata osoitteesta www.voima.fi/mediakasvatus

Häiriköt -päämajan ja Eetti ry:n näyttelyitä ja pedagogisia työpajoja esitellään sivustolla www.spektaakkeliakatemia.fi

Tuomas Rantanen,
Kustantaja, Voima-lehti

Tekijänoikeuden merkityksestä kannattaa keskustella

Tekijänoikeus on paljon enemmän kuin lista siitä, mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Periaate sen taustalla on yksinkertainen, teknologianeutraali ja ajaton: luovan työn tekijällä on omistusoikeuden tapainen oikeus tekemäänsä teokseen, ja hän saa itse määrätä sen käytöstä.

Tämä mahdollistaa sen, että luovalla alalla voi ansaita elantonsa ja meiltä löytyy ammatteja, kuten kirjailija, säveltäjä ja valokuvaaja. Ilman tekijänoikeusjärjestelmää ja tekijänoikeuslaissa säädettyjä ns. lähioikeuksia harva olisi myöskään valmis tuottamaan elokuvaa tai musiikkialbumia.

Lasten ja nuorten kanssa kannattaa keskustella tekijänoikeuden sisällöstä ja merkityksestä. Tek-

ninen kehitys on mahdollistanut monipuolisten sisältöjen luomisen ja tehnyt myös sisältöjen käytöstä helppoa. Digitaalisessa ympäristössä tekijänoikeuden perusteiden ymmärtämisestä on tullut liikennesääntöjen tapainen välttämättömyys yhteentörmäyksiä ehkäisemiseksi.

Työkaluja tietenkin tarvitaan. Maksuttomien aineistojemme joukosta löytyy mm. uusi yläkouluille ja toiselle asteelle suunnattu, etäopiskeluunkin hyvin soveltuva tekijän näkökulmaa simuloiva digitaalinen oppimispeli *Tie tekijänoikeuteen*.

Juha Rislakki,

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Tekijänoikeustaidot opetuksessa

Tekijänoikeudet ovat osa opetussuunnitelmien laaja-alaista oppimista ja vastuullista tieto- ja viestintäteknologian käyttöä kaikilla luokka-asteilla peruskoulusta toiselle asteelle. Voit opettaa tekijänoikeustaitoja – tekijänoikeuden perusteita ja noudattamista sekä lähteiden merkitsemistä – myös pelillisesti ja innostavasti!

Tekijänoikeustaidot voit ottaa esille omana kokonaisuutena pelillisin keinoin Kopiraittilasta löytyvien pelien ja materiaalien avulla, esimerkiksi virittämällä luokkaan hauskan QR-koodi- tai pako-pelin tai uuden näytelmätyöpajan avulla. Aihetta voit lähestyä myös muun oppimisen rinnalla, pro-

jektitöitä tehdessä oman tuottamisen ja tekijyyden kautta.

Pelillistä materiaalia, opetusvinkkejä, muistilistoja, lähdemerkintämalleja, tekijänoikeustietoa sekä muuta monipuolista eri-ikäisille oppijoille sopivaa materiaalia tekijänoikeustaitojen oppimiseen ja opettamiseen löydät Kopiraittilasta: **kopiraittila.fi**

Kirsi Salmela, Kopiosto ry

Ilmoittaudu mukaan maksuttomaan

Tekijänoikeustaidot opetuksessa -webinaariin
10.2.2021 klo 15-16:

www.kopiosto.fi/tekijänoikeustaidot-opetuksessa

Kuva: Koulukino

Elokuvanlukutaito on avain audiovisuaaliseen kulttuuriin

Monipuolisen lukutaidon merkitys korostuu jatkuvasti monimutkaistuvassa maailmassa. Elokuvanlukutaidolla on keskeinen paikka uusien lukutaitojen ytimessä, aikamme audiovisuaalisen kulttuurin keskellä. Elokuvan suhde lukutaitoon on monisyinen: tarinallisuus yhdistää erilaisista teksteistä koostuvia sisältöjä, elokuvallinen tarina vaikuttaa voimakkaasti ja elokuvanlukutaito avaa ovia kertomuksien kerroksellisuuteen sekä niiden kriittiseen tarkasteluun. Elokuvan erityinen kieli on avain monen audiovisuaalisen sisällön haltuunottoon, vaikkapa visuaalisen somenekommunikaation tai immersiiivisen pelielämyksen ymmärtämiseen.

Koulukino tukee elokuvanlukutaidon kehittymistä muun muassa tarjoamalla oppimateriaaleja eri kohderyhmille. Maksuttomat **koulukino.fi** -sivustolla julkaistavat materiaalit auttavat integroimaan elokuvan laajasti opetussuunnitelmien sisältöihin. Punaisena lankana on aina syvällisempi elokuvanlukutaidon ymmärrys. Kaikille muillekin kasvattajille materiaalia tarjoaa *Media-avain* -palvelumme, jossa elokuvia arvioidaan kasvatuksen ja myönteisten viestien näkökulmasta.

Marjo Kovanen, Koulukino

Elokuva on harrastuksena oivallinen!

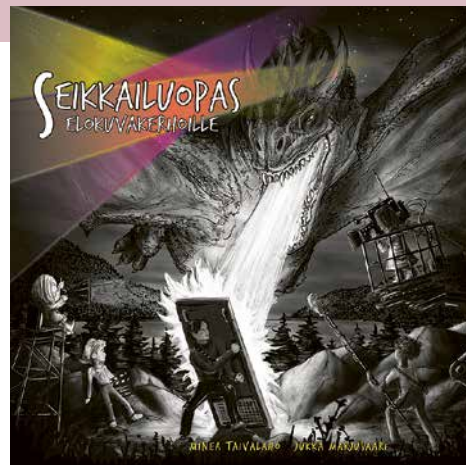
Lapsi pitelee videokameraa kädessään ja antaa ohjeita näyttelijöille. Katselen Ydinkesä-nimisen elokuvan kuvauksia vierestä, minun tehtävänäni elokuvakerhon vetäjänä on olla hiljaa. 5.-luokkalaiset ideoivat kuvakulmia ja kameran liikkeitä yhdessä. Jokainen halukas pääsee näyttelemään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kysyi vuosina 2016, 2017 ja 2019 lapsilta ja nuorilta, mitä he haluaisivat harrastaa. Vuosittain 100 000 lasta vastasi. Kaikissa kyselyissä elokuva nousi eniten tai toiseksi eniten kiinnostavaksi harrastukseksi. Elokuva, animaatio sekä media- ja videotaide kiinnostivat erityisesti poikia, myös yläkoulussa.

Ryhdyimme Valveen elokuvakoulussa tuumasta toimeen ja kirjoitimme elokuvakerhoja varten oppaan. Sen avulla on helppo tehdä elokuvia yhdessä lasten, nuorten tai vaikka aikuistenkin kanssa. Oppaasta hyötyvät esimerkiksi opettajat ja nuorisiohjaajat.

Syksyllä 2020 käynnistyneen harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi harrastus. Heistä aika moni toivoo, että se olisi elokuva!

Minea Taivalaho,
Oulun lastenkulttuurikeskus,
Valveen elokuvakoulu

Kuvitus: Mikko Takkinen

Parasta elokuvakerhossa lasten ja nuorten mielestä:

- "Kun ei olla niin tarkkoja tai tiukkoja"
- "Ope ja kaverit ja näytteleminen!"
- "Saa itse päättää kaiken"
- "Kun saa nauraa ja kuvata"
- "Yhteistyön oppiminen ja hauskanpito"
- "Se että oppii uutta ja on kivat kaverit"
- "Ihan kaikki! Varsinkin näytteleminen"
- "Saa testata eri vemppeleitä"
- "Oman elokuvan tekeminen"

Monikulttuurisempaa mediaa nuorten äänillä

Suomessa on jatkuvasti enemmän ihmisiä, joiden perhetausta on muualta kuin Suomesta tai pohjoisesta Euroopasta. Heidän näkökulmiaan pitää saada paremmin esille myös mediassa. Mediakasvatus eri kulttuuritaustaisten nuorten voimauttamiseksi voi olla yksi vastaus haasteeseen.

”Harvoin näkee mitään positiivista maahanmuuttajista”, vastaa 21-vuotias Dalmar Omar, kun häneltä kysytään, miltä suomalainen media näyttää hänen silmissään. Hän jatkaa, että asiat saattavat kuitenkin olla menossa parempaan suuntaan.

”Joskus ei kerrottu mitään hyvää, mutta nykyään voi jopa näkyä juttu, jos joku maahanmuuttaja menestyy jossain asiassa.”

Omar osallistuu parhaillaan Pakolaisnuorten tuki ry:n ja Mediakasvatusseuran Muiden mediasta meidän mediaksi -hankkeeseen, jonka tavoitteena on lisätä maahanmuuttajataustaisten nuorten osallisuutta ja luottamusta yhteiskuntaan vahvistamalla heidän mediataitojaan ja tuomalla esiin nuorten omaa ääntä medioissa. Käytännön työtä tehdään Tampereella, jossa hankkeeseen osallistuvat nuoret ottavat osaa vaihtuvateemaisiin työpajoihin.

Pakolaisnuorten tuki ry:ssä hanketta vetävän Inka Kiurun mielestä mediakasvatukselle on suuri tilaus myös monikulttuurisessa toiminnassa.

”Maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaiset nuoret ovat erityisen herkässä asemassa syrjäytyä yhteiskunnasta. Siksi on tärkeää huolehtia heidän medialukutaidostaan ja antaa välineitä omaehtoiseen median tuottamiseen.”

Mentoreista uskoa muutokseen

Omaa ammattitaitoaan ja inspiraatiota hankkeeseen tuo mentoriverkosto, joka koostuu maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisista media-alan ja esiintymisen ammattilaisista. Työpajoja nuorille

Kuvitus: Emmi-Riikka Vartiainen

Muiden mediasta meidän mediaksi on Mediakasvatusseuran ja Pakolaisnuorten tuki ry:n vuosina 2019–2022 toteutettava monikulttuurisen mediakasvatuksen hanke. Lisätietoa siitä löydät yhdistysten verkkosivuilta mediakasvatus.fi ja kolvi.fi.

ovat vetäneet esimerkiksi räppäri ja tubettaja Hassan Maikal sekä toimittaja-juontaja Yagmur Özberkan.

Inka Kiurun mukaan suomalainen mediakenttä on edelleen hyvin valkoinen ja hänestä on tärkeää, että hankkeessa nuorille toimivat esimerkkeinä ja asiantuntijoina rodullistetut media-alan ammattilaiset.

”Mediamentoreilla on upea rooli nuorten voimauttajina. Jokainen työpaja on selvästi jättänyt ison muistijäljen nuoriin.”

Myös Dalmar Omar on ollut tyytyväinen mentoreiden tuomiin oppeihin ja tukeen mediataitojen kehittämisessä. Hän lähti mukaan toimintaan hankkimaan uusia kokemuksia median parista. Esimerkiksi videoiden tekeminen kiinnosti, mutta työpajojen myötä on löytynyt uusi mediasuosikki.

”Mun kohdalla podcast vie kyllä voiton, se on ollut mulla sellainen vahvuus. Siinä oli aika hyvää meininkiä”.

Työpajoista saadut opit ja kokemukset päätyvät lopulta työskentelymalliksi ja oppaaksi monikulttuurisesta mediakasvatuksesta, jota voivat hyödyntää esimerkiksi sosiaali- ja terveysala sekä mediakasvatusen ammattilaiset.

Julia Alajärvi, KAVI

Kuva: Wikimedia Commons

Länsimaa paras maa?

”Hylkää länsimaiset oletukset järkevistä, sillä Venäjän näkökulmasta juuri epäjärkevä on järkevää”, lausutaan ”brittitutkijan” suulla Iltasanomissa 12.4.2020

Tässä esimerkki tyypillisestä otsikosta suomalaisessa mediassa, jonka avulla tehdään selväksi, että on olemassa joku yhteinen arvostettava ”länsimaisuus” ja kaikki se, joka suljetaan sen ulkopuolelle on arveluttavaa.

Mitä ihmettä sitten tarkoittaa länsimaalainen?

Länsi ja länsimaalaisuus eivät merkitse kaikille samoja asioita. Ne edustavat erilaisia merkityksiä niin suomalaisten, eurooppalaisten kuin maailman muidenkin asukkaiden mielissä. Lännellä ja länsimaisella kulttuurilla on ainakin neljä erilaista ulottuvuutta: poliittinen, kulttuurinen ja arvopohjainen, historiallinen ja maantieteellinen.

Mediassa korostetaan usein tarkemmin määrittelämättömiä länsimaisia arvoja ja asetetaan ne vastakkain ei-länsimaisiksi identifioitavien ihmisten, alueiden ja kansojen kanssa. Erityisesti vapauden ja demokratian arvot mielletään länsimaiden yksinoikeudeksi.

Monet EU-maat ovat olleet huolissaan Donald Trumpin valitsemisesta Yhdysvaltojen presidentiksi. Mutta koetaanko Trumpin valinta pikemminkin tilapäisenä häiriötilana länsimaisessa historiassa?

Olivatko ristiretket, noitavainot, kolonialismi, orjakauppa, maailmansodat, holokausti ja Hiroshiman ja Nagasakin pommit poikkeamia muuten ihmisoikeuksia vaalivassa lännessä? Näemmekö helpommin niin sanotuissa länsimaissa tapahtuvat hirveydet poikkeuksina ja muualla tapahtuvat hirveydet tyypillisinä toimintamalleina?

Miltä tuntuu sellaisesta lapsesta, nuoresta tai aikuisesta, joka identifioituu vaikkapa aasialaiseksi, afrikkalaiseksi tai venäläiseksi ja joutuu jatkuvasti seuraamaan mediaa, joka asemoi hänet positiivisena pidettyjen asioiden ulkopuolelle?

”Läntisen tuolla puolen” on normikriittinen mediakasvatusmateriaali. Se johdattaa analysoimaan mediatekstejä, filmejä, sarjakuvia, sketsiviihdettä ja uutiskuvia. Uusina teemoina mukana ovat Venäjä ja Kiina.

Hanna Niittymäki ja Karim Maïche
Suomen rauhanpuolustajat ry

lantisentuollapuolen.rauhanpuolustajat.org

Kuva: Heureka

Leikki on tutkimisen korkein muoto – Leikillisuus Heurekan tiedekasvatuksessa

Leikki, oivaltamisen ilon tunne ja ainutlaatuinen elämys jättävät positiivisen muistijäljen, jolla voi olla kauaskantoiset vaikutukset. Leikin avulla ihminen oppii jo varhaisessa iässä mm. ympäristöstään, ilmiöistä, ongelmaratkaisusta ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Leikin avulla herää kiinnostus uusista asioista kohtaan ja motivaatio uuden tiedon hankkimiseen kasvaa. Leikkiin voivat lähteä muutkin kuin leikki-ikäiset. Leikki on jatkuvan eli elinikäisen ja elämänlaajuksen oppimisen keino.

Heurekassa tavoitteena on tarjota monipuolisesti sekä monialaisesti innostavia, leikin, pelaamisen ja vuorovaikutuksen kautta tuotettuja tiede-elämyksiä sekä oivaltamisen ilon tunnetta. Heurekan tavoitteena on tuottaa oivalluksia, joilla aikaansaadaan positiivisia muistijälkiä. Tiedekeskus oppimisympäristönä on inspiroiva ja kokeellinen. Sen näyttelyt, oppimishjelmat, pla-

netaarioelokuvat sekä verkkomateriaalit tuovat esiin ajankohtaisia teemoja, ilmiöitä ja tieteen oivalluksia elämyksellisin keinoin. Menetelmät ruokkivat luovuutta, lisäävät vuorovaikutusta laaja-alaisesti, kokemuksellisesti sekä moniaistisesti.

Ilmiöitä tarkastellaan oppiainerajoja rikkoen ja digitaalisia ympäristöjä hyödyntäen. Lapsia ja nuoria innostetaan oppimiseen esimerkiksi mediataitoja kehittävässä Puhuva pää -työpajassa, jossa medialukutaito, tieto- ja viestintäteknologia, kädentaidot sekä robotiikka ja ohjelmointi yhdistyvät. Työpajassa koululaiset luovat ajankohtaisesta teemasta uutispätkän ja rakentavat robotin, joka toistaa nauhoitetun uutisen.

Mielenkiintoa voi herättää ja ylläpitää osallistavin, *hands-on*-menetelmin, jolloin kokijasta, kuten lapsi leikkiessä, tulee aktiivinen tekijä. Annettuihin haasteisiin ei tarjota yhtä ainoaa ratkaisua vaan leikin tavoin ete-

neminen pohjautuu aiempaan tapahtumaan, kokemukseen tai käänteeseen. Myös pelatessa eteneminen pohjautuu aktiiviseen tekemiseen. Leikillinen pelaaminen on jännittävää, hauskaa ja palkitsevaa. Pelatessa ja leikin varjolla positiivisen muistijäljen ohella kehittyy motivaatio tiedon etsimiseen, ongelmaratkaisuun ja uuteen tutustumiseen. Pelillisyyteen törmää Heurekassa esimerkiksi näyttelyissä, oppimateriaaleissa ja mobiilisti verkossa. Pelata ja leikkiä voi niin yksin kuin yhdessäkin. Toisten kanssa toimiminen lisää vuorovaikutusta ja luo jaettuja oppimisen kokemuksia. Iästä ja taustasta riippumatta, leikin ja pelin lomassa opitaan ympäristöistä, toisista ja toisilta.

FM Jutta Kujasalo, ohjelmatuotantopäällikkö, Heureka, suomalainen tiedekeskus

Mitä tapahtuisi ilman internetiä?

Media vaikuttaa ihmisten arkeen sekä negatiivisesti että positiivisesti. Ruoveden lukiossa toisen vuoden opiskelijat pohtivat, mitä tapahtuisi, jos internet lakkaisi toimimasta. Tunnilla pidettyä työpajaa ohjasivat Auli Harju sekä Minna Saarenketo. Opiskelijat huomasivat, että mm. opiskelu ja tiedonhaku vaikeutuisivat merkittävästi. Esimerkiksi uutisten luotettavuus kasvaisi, mutta tiedonsaanti hidastuisi. Myös kaverisuhteiden ylläpito sekä vapaa-ajan vietto muuttuisivat. Syrjäytyminen saattaisi kasvaa, sillä yhteydenpito ystäviin olisi erilaista ja vaatisi enemmän vaivannäköä. Liikunta ja harrastaminen voisi lisääntyä, jolloin nuorten hyvinvointi paranisi. Lasten keskuudessa pihaleikkien ja ulkona retkeilyn määrä kasvaisi nykyisestä. Yhteydenpito esim. opettajiin ja ystäviin muuttuisi monimutkaisemmaksi ja kaikki koulutyöt pitäisi tehdä paperille. Myös laskujen maksaminen ja terveysasioiden hoitaminen vaikeutuisivat huomattavasti.

Jos internet lakkaisi, jokapäiväinen toiminta vaikeutuisi. Erityisesti nuorten arki muuttuisi radikaalisti. Aluksi nuoret voisivat jopa ajatella, että selviäminen olisi todella vaikeaa ilman internetiä. Toisaalta ilman nettiä eläminen voisi olla entistä vapauttavampaa ja aikaa jäisi enemmän moneen muuhun asiaan. Monen sosiaalisen median palvelun käyttö on koukuttavaa ja internetyhteyksien lakkaaminen saattaisi olla kova paikka monelle nuorelle, jotka käyttävät esimerkiksi Snapchattia tai Instagramia päivittäin. Niistä irti pääseminen voisi olla kuitenkin hyvä asia, sillä esimerkiksi ulkonäköpaineet saattaisivat vähentyä, kun enää ei pystyttäisi jakamaan netissä erilaisilla sovelluksilla muokattuja täydellisen näköisiä kuvia.

Kuva: Hely Mattila

Myös melkein kaikki kuvat ja tiedostot ovat ”pilvessä”, joten ne kaikki katoaisivat netin mukana. Nykyään suurin osa musiikista tuotetaan suoraan internetin palveluihin ja cd-levyt ovat kohta jo historiaa. Internetin puutteessa joutuisivat nuoret palaamaan levyostoksille. Myös elokuvien ja sarjojen katsominen onnistuisi vain dvd-levyjen avulla, jos suoratoistopalveluita ei enää olisi. Nykyään internetissä on helppoa keskustella anonyymisti, mikä lisää nettikiusaamisen määrää. Internetin ylläpitämisen nimettömyyden puuttuessa kiusaaminen todennäköisesti vähentyisi huomattavasti. Monet internetin mahdollistamat rikollisuuden muodot vähenisivät. Nuorten olisi hyödyllistä oppia mediakriittisyyttä ja varovaisuutta internetissä sekä monipuolista tiedonhankintaa eri kielillä.

Kyseisen työpajan innoittamana voisi toki olla joskus mukavaa kokeilla millaista oikeasti olisi elää ilman internetiä, jolloin tajuaisi kuinka tärkeitä internetyhteydet tänä päivänä ovat yksilölle ja koko yhteiskunnalle. Jokainen voisikin kokeilla viettää muutaman päivän kokonaan ilman internetiä.

Akseli Laine, Hely Mattila, Hilja-Maria Paananen ja Eemil Selke
Ruoveden lukio

Työpaja oli osa Tampereen yliopiston ja Aalto yliopiston yhteistä ”Tulevaisuuden media-arki nuorten kuvittelemana” -hanketta. Hanke jatkuu kevään 2021 loppuun saakka ja tuottaa verkkoon materiaalia osallistavista mediatyöpajoista.

Käytännön mediataitoja opitaan etänäkin

Kuvitus: Anna Puura

Käytännön mediakasvatus ja verkossa tapahtuva opiskelu eivät alkuun kuulosta ihan yhteensopivilta. Tässä ajassa käytännön mediataitoja pitää kuitenkin opetella myös verkko-ohjauksessa. Siinäpä medialukutaidon harjoittelua parhaimmillaan!

Etäopetuksessa kirkastuu ajatus siitä, että median avulla tapahtuva oppiminen tarvitsee osaan ohjaajan viemään oppimista tavoitteellisesti eteenpäin.

Siispä, miten saada käytännönläheisyys toimimaan verkon välityksellä? Ja miten arvioida koko oppimisprosessia pelkän lopputuloksen sijaan?

Ennen etätapaamista ohjaaja orientoituu kysymällä ainakin seuraavat asiat itseltään: Miten käytettävä verkkoalusta tukee interaktiota ja yhteisöllisyyttä? Mihin tehtävät palautetaan, ja miten ne nimetään? Mistä ja miten kysytään neuvoja etätapaamisen aikana? Mitä välineitä ryhmäläisillä on

saatavilla: mobiililaite ja sopiva editointisovellus riittävät hyvin.

Huomionarvoisia ovat ohjeiden yksinkertaistus ja visuaalisuus esityksissä: pitäähän materiaalin olla houkutteleva myös vastaanottajille. Itsenäiseen työskentelyyn varattu aika tulee huomioida hieinan pidemmäksi. Oppimistavoitteiden arviointiin voi suunnitella kyselylomakkeen tuokion alkuun ja loppuun. Etätapaamisen keskikohdassa kannattaa pitää lyhyt fiilismittarointi.

Mediataitoviikon innoittamana Metka toteutti oppimateriaalia etäopiskelun tueksi 10-17-vuotiaiden mediakasvatukseen. Tehtävien suorittamiseen tarvitaan mobiililaite ja joskus myös paperia ja kynää.

Kaisa Önlen, Toiminnanjohtaja,
Mediakasvatuskeskus Metka ry

Mainonnan lukutaito, Tulevaisuuden uutiset, Oman elämän dokumentointi ja Disinformaatio digitaalisessa ympäristössä -tehtäväkokonaisuudet sisältävät:

- artikkelin ohjaajalle teoriaksi
- power point-ohjeet näytettäväksi verkko-oppimisympäristössä
- tutoriaalivideot

Kaikki materiaalit: **mediametka/oppimateriaalit**

Voit tilata Mediataitoviikolle 2021 tehtäväkokonaisuuden tueksi etätyöpajan: **mediametka.fi/tilaa-tyopaja**

”On ok olla hukassa omassa elämässä” – kaupunkiympäristön osallistavaa valokuvausta nuorten taidetyöpajan voimin

Kevään 2020 aikana toteutimme yhteistyössä Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran ja Jyväskylän kaupungin nuorten taidetyöpajan kanssa digitaalisen valokuvanäyttelyn. ”Meidän JKL” -valokuvanäyttelyyn on koottu tarinoita ja valokuvia siitä, miltä Jyväskylän kaupunkiympäristö näyttää ja tuntuu nuorten työkokeilijoiden silmin. Valokuvanäyttelyn oli tarkoitus toteuttaa alun perin pop up -näyttelynä, mutta pandemian seurauksena valokuvanäyttely siirrettiin verkkoon.

Nuorten kokemuksia ja tietoa osallistavasta valokuvausprojektista:

meidanjkl.net/blog

Menetelmiä kaupunkisuunnittelun digiosallistamiseen:

kulttuuriperintokasvatus.fi/kaupunkisuunnittelu

Projektissa hyödynnettiin osallistavan valokuvauksen menetelmiä, jotka kehittyivät prosessin aikana. Valokuvausprojekti jakaantui vaiheisiin, joissa Kuvasta Viestiksi -taidetyöpajan työvalmentajat ohjasivat nuorten työskentelyä. Työskentelyvaiheet sisälsivät muun muassa suunnittelua, kuvausteemojen ja -paikkojen valintaa, yhteisiä keskusteluja sekä ammattilaisten antamaa palautetta.

Valokuvausprojektin tavoitteena oli vahvistaa nuorten työkokeilijoiden kuvallisen itseilmaisun kehittymistä sekä tuottaa tulkintaa siitä, millaisia asioita nuoret kaupunkilaiset kokevat itselleen tärkeiksi kaupunkiympäristössä. Taidetyöpajalaiset toivatkin esille mielenkiintoisia kuvauksia heitä puhuttelevista paikoista ja ilmiöistä. Kuvasarjoissa otetaan kantaa arkisiin, mutta äärimmäisen tärkeisiin aiheisiin, kuten eräissä yksinäisyyttä käsittelevästä kuvasarjasta paljastuu: ”Kun tuntuu, että seinät kaatuvat päälle, eikä ole ketään kenelle puhua. Yksinäisyys on asia, jonka kanssa todella moni painii. Jokainen kokee sen eri tavalla ja eri elämän vaiheissa.”

Poikkeusoloista huolimatta digitaalinen valokuvanäyttely on tavoittanut todennäköisesti laajemman yleisömäärän, mitä se pop up -näyttelynä olisi saavuttanut. Lisäksi verkkosivu toimii taidonnäytteenä, jota nuoret voivat hyödyntää tulevaisuudessa opiskelupaikkojen ja työnhaun apuna. Tervetuloa tutustumaan näyttelyyn osoitteessa: meidanjkl.net

Jaakko Tuominen, projektipäällikkö,
Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura

Kuva: Veera Lehtinen

Kuva: Aaron Hirvi

Kuva: Pexels/Tatiana Syrikova

Millaistahan on olla ihan pienenä median keskellä?

Tämän päivän pienet syntyvät mediaa tulvivaan maailmaan. Siksi mediakasvatusta on syytä pohtia kodeissa alusta alkaen, mieluusti jo vähän ennen sitä. Miten media on osa arkeamme? Millä tolalla perheemme digihyvintointi on? Miten huomioida vauvaa ja taaperoa omassa median käytössään?

Digihyvintoinnilla tarkoitetaan laajasti sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia arjessa, johon digitaaliset laitteet ja palvelut tuovat erilaisia hyötyjä ja haasteita. Vaikka vauva ei itse käytä tai tarvitse digitaalista mediaa, hän elää muiden perheenjäsenten median käytön kautta digitalisoitunutta todellisuutta.

Jokaisella on tarve tulla nähdyksi, kuulluksi ja välitetyksi. Tämä pätee myös digiajassa, joka on mullistanut sosiaalisia suhteita ja kanssakäymistä. Moni tietää, miltä tuntuu jäädä sivustakatsojan pimentoon tai kun teknologia liimautuu omiin tai toisen näppeihin. Miltähän tilanne näyttää vauvan tai taaperon silmin?

Vaikka aikuinen ei sitä aina huomaisi, jo pieni lapsi seuraa tarkkaan vanhemman tekemisiä ja ottaa niistä mallia. Kaukosäätimellä mummolle soittava 1-vuotias ei nyhjää ensimmäisiä mediäleikkijään tyhjästä. Omien digitottumusten tie-

dostaminen ja tilanteiden sanoittaminen auttaa lasta hahmottamaan asiaa.

Läsnäolon, varhaisen vuorovaikutuksen ja turvan tarjoamisen ohella vanhempi tukee pienen lapsen kehittyviä taitoja myös median parissa. Pienen lapsen ymmärrys ja itsesäätely eivät vielä riitä toimimaan yksin median äärellä. Parhaiten mediaan tutustutaan pikkuhiljaa ja ennen kaikkea yhdessä.

Kun taapero äkkää lastenohjelman lopputunnarista nallen, vipeltää hakemaan kontioista ker-

tovan lorukirjan ja huutaa riemuissaan ”Kaa-hu!”, on media ollut mukana lapsen mielessä tuottamassa pörröistä oivallusta maailmasta. Sanoittamalla myönteistä toimintaa median parissa aikuinen voi vahvistaa lapsen myönteistä median käyttöä.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto innostaa pohtimaan Mediataitoviikolla digitaalista mediaa ja vuorovaikutusta pienimpien perheenjäsenten vinkkelistä. MLL:n Vauvana ja taaperona digiajassa -sivustolta löytyy 0–3-vuotiaiden vanhemmille artikkeleja, tehtäviä, asiantuntijavideoita ja podcasteja, jotka tukevat myös lapsiperheiden parissa toimivien työtä.

Rauna Rahja, MLL

mll.fi/pienenadigiajassa

Mediapoluilla tekee näkyväksi VASUn mediakasvatusta

Tammikuussa 2020 julkaistu Mediapoluilla-materiaali ja sivusto ovat saaneet hyvää palautetta varhaiskasvattajilta. Materiaali tuo kattavasti esille, miten mediakasvatus on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin eli VASUun ja miten lapsen medialukutaitoa voi kehittää eri ikäkausina.

Oppaasta ja materiaalista löytyy lisäksi erilaisia polkuja, joilla sekä kasvattaja että työyhteisö voivat arvioida, missä kohdassa mediakasvatuksen toteuttamisessa ollaan.

Mediapoluilla-materiaali on saatavilla painettuna oppaana sekä laajempaa versiona omalla nettisivullaan. Nettiversiosta löydät myös konkreettisia vinkkejä ja esimerkkejä mediakasvatuksen toteutukseen.

Tilaa opas osoitteesta

kavi.fi/meku/julkaisut

Nettisivusto: www.mediapoluilla.fi

Palautetta ammattilaisilta:

- ”Selkeitä ja helposti ymmärrettäviä ideoita itselleni joka myös harjoittelee median ihmeellistä polkua :)”
- ”Palauttaa mieliin sen, että lasten kanssa voi opetella uusia asioita vaikka itsekään ei ole niissä vielä vahva. Hyvin huomioitu vasun mukaiset tavoitteet.”
- ”Runsaasti materiaalia ja hyvin jaoteltu tieto-osiot.”
- ”Hyvät sivut, tärkeää on löytää toimintavinkkejä helposti, koska tiedon tulvasta on työlästä etsiä.”

Skicklig mediefostrare med På mediestigarna

Mediefostran är en viktig del av småbarnspedagogiken. Att media spelar en stor roll i barnens liv är uppenbart i varje barngrupp, oberoend om det gäller lekar, prat, kläder eller leksaker. Grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsen, 2018) förpliktar till att ha mediefostran som en del av den helhetsbetonade

fostran. Detta främjar barnens medialäskunnighet och stöder en mångsidig kompetens inom mediekultur. Materialet ”På mediestigarna” sammanfattar utgångspunkterna för och målen med planen för småbarnspedagogik baserad på mediefostran, men lämpar sig även väl för förskoleundervisning.

Beställ den svenskspråkiga guiden på kavi.fi/meku/julkaisut
Mer information och idéer:
www.mediapoluilla.fi (på finska).

Sivun kuvitukset: Emmi Jormalainen

Värikkäämpää keskustelua lasten median käytöstä

Lasten median käyttöä lähestytään usein kieltämisen ja aikuisten huolen kautta. Haitallisten mediailmiöiden tunnistaminen on erittäin tärkeää, mutta niin myös myönteisen median käytön vahvistaminen. Tapoja käyttää mediaa on yhtä paljon kuin ihmisiäkin. Tämän moninaisuuden tulisi näkyä myös keskustelussa. Kodin ja koulun yhteistyössä voidaan parhaimmillaan luoda rakentavampaa mediakasvatusta ja löytää yhteisiä ratkaisuja ja toimintamalleja median käyttöön.

Sanavalinnat kertovat, miten lasten median käyttöä ymmärretään. On iso ero, puhutaanko lasten roikkumisesta somessa vai kekseliäästä kaverisuhteiden ylläpitämisestä. Suhtautuminen heijastuu usein mediakasvatukseen: tavoitellaanko suojelemisesta ja rajoittamista, vai myönteisen median käytön vahvistamisesta? Molemmilla on paikkansa.

Haluatko järjestää vanhempainillan itse? Vanhempainillamateriaali on avoimesti käytettävissä Mediakasvatusseuran nettisivuilla. Materiaali sisältää diaesityksen, koululaisen mediabingon, kyselyn oppilaille ja ohjeet.

Kohti tasapainoista digiarkea

– suurvanhempainilta 11.2. klo 17 verkossa.

Mediakasvatusseura, KAVI ja Suomen

Vanhempainliitto järjestävät vanhempainillan alakouluille. Tarjolla tietoa ja vinkkejä lapsen ja

koko perheen hyvinvointia tukevaan mediankäyttöön.

Lue lisää ja ilmoittaudu **mediakasvatus.fi**

Jos mediakasvatus koulussa ja kotona jää ainoastaan rajaamiseen, tärkeät keskustelut median toimintalogiikasta jäävät käymättä. Mediasisällöt ja sovellukset eivät ilmesty tyhjästä vaan niillä on aina tekijä ja jokin tarkoitus. Lapsella on oikeus tutustua mediamaailmaan yhdessä turvallisen aikuisen kanssa: kysyä, ihmetellä ja ottaa asioista selvää.

Opettajat voivat inspiroida vanhempia osallistumaan lasten media-arkeen ja kannustaa yhteiseen keskusteluun koulun kanssa. Keskustelussa on tärkeä muistaa erilaiset näkökulmat ja monipuolinen sanasto, jotka auttavat ymmärtämään median käyttöä moninaisemmin. Myös lapset ansaitsevat sen, että heidän mediankäyttöään puhutaan asiallisesti ja moniäänisesti.

Jenni Honkanen,
Mediakasvatusseura ry

UUDET LUKUTAIDOT

Opettaja, tiesitkö tekeväsi mediakasvatustyötä?

Medialukutaito on laaja alue taitoja, ja sille on monenlaisia määritelmiä. Uudet lukutaidot -kehittämishjelmassa tehdyn tarkastelun perusteella medialukutaito näyttäytyy perusopetuksen opetussuunnitelmassa mediasisältöjen tulkinnan ja tuottamisen taitoina ja mediaympäristöissä toimimisen taitoina. Näitä taitoja tarvitaan digitalisoituneessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa.

Medialukutaidon yhdistää helposti äidinkielen tunneille. Myös muut oppiaineet rakentavat osaltaan oppilaan medialukutaitoa. Historiassa opetellaan lähdekriittisyyttä ja yhteiskuntaopissa vaikuttamisen taitoja, kuvataiteessa tuotetaan visuaalista kulttuuria ja musiikissa pureudutaan tekijänoikeuksiin. Opetussuunnitelmassa medialukutaito lukeutuu myös osana monilukutaitoa laaja-alaiseen osaamiseen. Siten medialukutaidon tukemista voi pitää koko koulun yhteisenä tavoitteena.

Toimivan suhteen luominen mediasisältöihin edellyttää itsetuntemusta ja -arvostusta, joita koulussa myös tuetaan ja harjoitellaan. Osallisuus mediakulttuurissa vaatii puolestaan sosiaalisia taitoja, keskustelemisen, kuuntelemisen ja kunnioittamisen taitoja. Teknologian kehittyessä yhä olennaisemmaksi tulevaisuuden taidoksi muodostuu ihmisenä olemisen taito. Tärkeää on tarjota lapselle ja nuorelle eväitä hyvään elämään mediakulttuurin keskellä: tukea vastuullisuuteen ja tiedostavuuteen sekä innostusta leikkiin, luovuuteen ja ilmaisuun.

Sari Murtonen, projektiasiantuntija, KAVI

Kuva: Nea Ilmevalta

Lue lisää kehittämishjelmasta:
uudetlukutaidot.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama sekä KAVIn ja Opetushallituksen toteuttama Uudet lukutaidot -kehittämishjelman (2020–2022) tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten medialukutaitoa, tvt-taitoja ja ohjelmointiosaamista. Työtä tehdään tukemalla opetus- ja kasvatustyötä varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Tavoitteeseen päästään selkiyttämällä kasvatusta ja opetussuunnitelmia näiden taitojen osalta ja ketteröittämällä olemassa olevien materiaalien ja menetelmien käyttöönottoa sekä luomalla tarpeen mukaan uusia. Kehittämishjelmassa julkaistaan opetussuunnitelmaa konkretisoivat osaamisen kuvaukset ja jalkautetaan hyviä opetuskäytänteitä paikallisissa pilotoinneissa.

Kuva: Petteri Löppönen

Rohkeutta puheeksi ottamiseen – kysy, kohtaa ja kuuntele

Ei toivotut seksuaalissävyytteiset viestit, kuvat, videot tai pyynnöt kuvien lähettämiseen ovat arkipäivää monille nuorille digitaalisessa mediassa. Seksuaaliväkivalta on laaja käsite, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä tekoja, jotka loukkaavat lapsen tai nuoren seksuaalista koskemattomuutta, joko kasvotusten tai verkossa. Grooming tarkoittaa houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin ja on kasvava ongelma kaikkialla maailmassa.

Miten ottaa aihe puheeksi, jotta lapset ja nuoret oppivat suojelemaan itseään ja uskaltavat puhua aiheesta? Seksuaaliväkivaltakokemuksista puhutaan harvoin aikuisille häpeän ja syyllisyyden tunteiden takia. Kasvattajan on tärkeää rikkoa hiljaisuus, rohkaista keskustelemaan ja olla turvallinen aikuinen.

Sinun ei tarvitse olla asiantuntija. Oman osaamisen vahvistaminen helpottaa kuitenkin aiheesta puhumista ja tuo varmuutta. Tutustu menetelmiin ja materiaaleihin, joita voit hyödyntää työssäsi. Valitse näkökulma (tunne- ja turvataito-, media- tai seksuaalikasvatus) ja aihe, joka tuntuu itselle sopivalta. Valitse teemaksi esimerkiksi seksuaalinen häirintä ja digitaaliset turvataidot. Voit harjoitella aiheesta puhumista etukäteen yhdessä kollegan kanssa. Tehkää työyhteisössä myös suunnitelma aiheen käsittelyn jatkuvuuden varmistamiseksi. Hyödyntäkää monialaista yhteistyötä.

Koordinaatti

Kysy, kohtaa ja kuuntele – Opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä:

koordinaatti.fi/materiaalit/kysy-kohtaa-ja-kuuntele-opas

Tutustu Koordinaatin tuottamaan muuhun materiaaliin:

koordinaatti.fi/palvelut/grooming-hanke/materiaalit

Miten voit luoda luottamuksen ja avoimuuden ilmapiiriin ja madaltaa kynnystä aiheesta puhumiseen? Aikuisen rohkeus ottaa puheeksi seksuaaliväkivaltaan liittyviä aiheita madaltaa lasten ja nuorten kynnystä kysyä lisää, keskustella aiheesta tai kertoa ikävistä kokemuksista. Puhumalla avoimesti ja pitämällä aihetta esillä rakennat luottamuksellista ilmapiiriä.

Jos sinulle kerrotaan seksuaaliväkivaltakokemuksista, kohtaa lapsi tai nuori tuomitsematta ja kauhistelematta asiaa. Varmista, että tiedät, miten toimia. Osoita, että olet valmis auttamaan. Luo toivoa, kaikesta voi selvitä.

Merja-Maaria Oinas, suunnittelija
& Mika Pietilä, erityisasiantuntija,
Koordinaatti

Keskusteletko lapsen kanssa kuvien jakamisesta?

Sosiaalinen media ja digitaaliset laitteet ovat olennainen osa monen elämää – myös lasten ja nuorten. Digilaitteilla lapset ja nuoret pitävät yhteyttä ystäviinsä ja jakavat merkityksellisiä hetkiä sekä ajatuksia. Selfieiden ja muiden kuvien jakaminen on usein normaali osa keskustelua. On kuitenkin tärkeä puhua lasten ja nuorten kanssa siitä, että kuvien jakamiseen liittyy aina riski kuvan leviämisestä.

Lasten suojele ja Nettivilhje -toiminnon asiantuntijoina analysoimme laitonta lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia. Näemme kuitenkin paljon myös niin sanottua ”harmaan alueen” kuvamateriaalia, joka ei välttämättä täytä laittoman kuvan kriteerejä kaikkialla maailmassa, mutta loukkaa lapsen oikeuksia. Harmaan alueen kuvissa ja videoissa lapsi on voitu esimerkiksi ohjata poseeraamaan tietyllä tavalla, joka ei täytä laittoman kuvan kriteerejä.

Harmaan alueen kuvat ja videot lapsista eivät kuitenkaan itsessään vaikuta aina lasta väärällä tavalla seksualisoivilta, vaan ne on voitu laittaa netissä kontekstiin, jonka tarkoitus on herättää aikuisissa lapsia koskevia seksuaalisia ajatuksia. Kuvia voidaan liittää osaksi aikuispornografiasta materiaalia tai jakaa sellaisilla sivustoilla, jotka keskittyvät jakamaan lasten alaston-

kuvia. Kuvaan on voitu myös lisätä tekstejä, tarroja tai muuta kuvamuokkausta, jotka seksualisoivat lasta väärällä tavalla. Hyvin arkisetkin kuvat saattavat päätyä netissä tämän kaltaiseen yhteyteen. Kuva voi olla esimerkiksi vanhemman ottama ja jakama kuva lapsesta leikkimässä rannalla. Kuvan on saattanut ottaa myös lapsi tai lapsen ystävä.

Haluamme kannustaa niin lapsia kuin aikuisia varovaisuuteen kuvien jakamisessa. Meidän aikuisten on tärkeä keskustella lapsen kanssa siitä, millaisia kuvia itsestä tai muista on sallittua tai kannattavaa jakaa – ja toimia itse esimerkkinä. Nuorten kanssa keskusteltaessa on lisäksi pidettävä mielessä nuorten välisiin suostumuksellisiin suhteisiin toisinaan sisältyvä seksuaalissävyytteisten viestien, kuvien ja videoiden lähettäminen eli sexting. Lasten ja nuorten kanssa on ehdottoman tärkeää keskustella myös siitä, ettei toisen intiimiä kuvaa saa näyttää muille tai jakaa eteenpäin. Intiimiä kuvaa ei saa koskaan lähettää henkilölle, joka ei sitä halua. Toista ei saa painostaa lähettämään kuvia itsestään, sillä myös toisten rajoja ja oikeuksia tulee kunnioittaa.

Eveliina Karhu, asiantuntija
 Pauliina Sillfors, asiantuntija
 Pelastakaa Lapset ry:n
 Lasten suojele ja Nettivilhje -toiminto

Soitatteko te julkkiksille?

– Vai soittaako julkkis teille?

Sellaistakin on toimittajalta haluttu tietää. Kysyimme journalisteilta, kuinka medialukutaitoisina he näkevät suomalaiset mediankäyttäjät. Kävi ilmi, että lukijat ovat mainettaan parempia: he ovat varsin medialukutaitoisia, mutta journalismin idean ymmärtämisessä on vielä petrattavaa.

Seuraamme uutisia ja muita journalistisia sisältöjä yhä enemmän sosiaalisen median

kautta. Somevirrassa journalistinen juttu on yksi sisältö muiden joukossa mainoksen, blogitekstin ja poliittisen viestin rinnalla. On paljon vaadittu, että lukija erottaisi journalismin kaiken sisällön lomasta. Mutta miten sen tunnistamista voisi vahvistaa?

Journalismin idea tuntuu olevan osalle lukijoista melko vieras. Ensinnäkään ei hahmoteta sitä, että journalismissa on aina taustalla toimituksellinen prosessi: yksi toimittaja ei kirjoita juttua yksin vaan valintoja pohditaan toimituksessa useamman henkilön voimin. Koska kirjoittamisen ja julkaisun prosessi ei yleensä näy valmiissa jutussa, sitä on ymmärrettävästi lukijana vaikea tiedostaa.

Media saatetaan nähdä jopa yhtenä tahona, jolla on yhteinen narratiivi siitä, mistä asioista kerrotaan ja miten. Ajatellaan, että yksittäinen media tai toimittaja ajaisi tiettyä agendaa tai että medialla olisi piilomotiivi. Ihmisillä on myös vahvoja käsityksiä siitä, kenen puolella media on.

Median riippumattomuuttakin saatetaan kyseenalaistaa: kuka median sisällöstä itse asiassa päättää? Julkkis ei tee valintaa siitä, julkaistaanko hänestä juttu vai ei – Journalistin ohjeisiin sitoutuneessa viihdemediassakin valinnat tehdään lähtökohtaisesti journalistisin perustein. Samoin yksittäisiä juttuja kirjoittaessa tehdään jatkuvasti tietoisia valintoja siitä, mitä otetaan mukaan ja mitä jätetään jutun ulkopuolelle.

Yleisesti ottaen media-alan ammattilaiset näkevät yleisönsä kuitenkin varsin medialukutaitoisina. Lukijat ovat mainettaan parempia: he ovat vastuullisia, kriittisiä ja tiedostavia median käyttäjiä.

Journalistit ovat yhä enemmän myös mediakasvattajia. On tärkeää, että journalistinen media avaa toimituksessa tehtäviä valintoja ja lisää omien lukijoidensa ymmärrystä siitä, miten media toimii. Kun seuraavaksi luet jutun, jossa taustatyöstä ja toimittajan valinnoista kerrotaan myös lukijalle, mieti, mitä lisää se tuo omaan medialukutaitoosi.

Outi Laine, Aikakausmedia

Hanna Romppainen, Uutismedian liitto

Kirjoittajat ovat media-alan mediakasvatusasiantuntijoita. Liitot tuottavat maksutonta mediakasvatusmateriaalia varhaiskasvatukseen, kouluille, kirjastoille, nuorisotyöhön ja nyt myös aikuisille.

Journalistin ohjeet verkossa:
jsn.fi/journalistin_ohjeet

Kuvitus: Emmi-Riikka Vartiainen

Huuhaata verkosta – mikä on totta?

Salaliittoteoriat kiehtovat ihmisiä. Niissä meitä tyypillisesti uhkaa jokin taho, jolla on salainen, paha suunnitelma. Kun virallinen totuus ei tyydytä, sosiaalinen media helpottaa samanmielisten ryhmien muodostumista ja väärän tiedon levittämistä. Salaliittoteorioille on ominaista, että ne löytävät syy-seuraussuhteita asioissa, joilla ei oikeasti ole mitään tekemistä keskenään.

Yksi nykyisten salaliittoteorioiden pahiksista on uusi 5G-mobiilitekniologia. 5G-verkkojen väitetään olevan ihmiselle vaarallisia, levittävän koronavirusta tai jopa olleen syy pandemian syntyyn. 5G:tä on syytetty myös muun muassa mehiläisten katoamisesta.

Nämä väitteet eivät ole totta. Radioaalto välittävät dataa sekä radio- ja tv-signaaleja, mutta eivät viruksia – tietokoneviruksia lukuun ottamatta. Tutkittuja syitä pörräisten katoamiseen ovat muun muassa luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ympäristömyrkyt. Viestintäverkkojen vaikutuksesta ei sen sijaan ole näyttöä.

Tuntemattomat asiat herättävät helposti epäluuloa. Sähkömagneettiset kentät ja radiotaajuinen säteily saattavat kuulostaa pelottavilta, mutta ne ovat osa normaalia elämäämme: auringon valokin on sähkömagneettista säteilyä.

Radiotaajuuksiin perustuvat matkaviestinverkot eivät ole uusia. Suomessa matkapuhelimia on käytetty jo kohta neljäkymmentä vuotta. Aluksi isoilla ja painavilla puhelimilla pystyi vain soittamaan, mutta tekniikan kehittyessä ne pienenevät, ja mukaan tulivat matopelit, teksti- ja multimediamiestit. Nykyään puhelin on lähes jokaisen taskusta löytyvä minitietokone, jonka avulla viihdytään ja opitaan, pidetään yhteyttä ja harrastetaan sekä töissä, koulussa että kotona. Jotta tämä on mahdollista, tarvitaan yhteys internetiin. Sen taas mahdollistaa mobiili laajakaista: 3G-, 4G- ja 5G-verkot, joiden turvallisuutta valvoo Säteilyturvakeskus.

Mistä tiedän, mihin uskoa?

Suomessa luotettavaa tietoa saa esimerkiksi viranomaisilta. Sosiaali- ja terveysministeriön alaisen Säteilyturvakeskuksen lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficom valvoo viestintäverkoista annettujen säädösten noudattamista.

Salaliittoteorioiden ja valheellisen tiedon tunnistamiseksi kannattaa erilaisiin väitteisiin suhtautua lähdekriittisesti. On hyvä pohtia, kuka tietoa levittää ja millaisella sivustolla. Ovatko argumentit päteviä, faktat ja kuvat oikeita? Salaliittoteorioita voi levittää myös journalismin valesivustossa, kuten Johanna Vehkoo Valheenpaljastajan käsikirjassa kertoo. Mitä enemmän asioista ja

ilmiöistä keräämme tietoa, sitä vaikeampi valheiden on viedä meitä mukanaan.

Luetaan enemmän
– luullaan vähemmän.

Sari Laine-Lassila,
viestintäpäällikkö, FiCom ry
Kuvat: FiCom

FiComin finkit oikean ja valheellisen tiedon tunnistamiseen:

- Euroopan parlamentin faktantarkistusohje:
www.bit.ly/EUtunnistavaleuutinen
- www.FaktaBaari.fi
- Johanna Vehkoo: Valheenpaljastajan käsikirja, Kosmos, 2019

Senioreiden medialukutaitoja kehittämässä – millaisia tukimateriaaleja ja mistä?

Materiaaleja senioreiden medialukutaitojen tukemiseksi tuottaa Suomessa monipuolinen joukko toimijoita kuten kirjastot, järjestöt, aikuiskoulutusorganisaatiot, pankit, sosiaali- ja terveysalan toimijat, tutkimusorganisaatiot, yritykset, KAVI sekä Digi- ja väestötietovirasto. Toistaiseksi materiaalit painottuvat sisällöllisesti digitaalisten laitteiden, sovellusten, medioiden ja palvelujen käyttötaitojen tukemiseen. Harvemmin keskitytään medialukutaidon muihin osa-alueisiin, kuten taitoihin arvioida kriittisesti medioiden välittämää informaatiota, ymmärtää mediayhteiskuntaa ja mediakulttuureja sekä osallistua niihin sisällöntuottajana.

Ikäihmisten mediakasvatuksen sisällöt ja pedagogiikka eroavat osittain nuorempien sukupolvien vastaavista. Erityisesti lasten ja nuorten mediakasvatukseen tarkoitettuja tukimateriaaleja ei voida sellaisenaan suoraan hyödyntää. Oman haasteensa tuo myös senioreiden mediakasvatuksen tarveperustaisuus, kohdejoukon heterogeenisuus ja ennalta-arvaamattomat tilanteet, kuten pandemia. IkäihMe-hankkeessa tekemämme kansainvälinen kirjallisuuskatsaus osoitti, että ikäihmisten mediakasvatuksen pedago-

giikkaa, ja siten myös tukimateriaaleja, on tarve monipuolista. Tarvitaan pedagogisia tukimateriaaleja senioreille soveltuvaan kasvokkaiseen ja verkkovälitteiseen ohjaukseen, jolla tuetaan teknisten digitaalisten lisäksi kriittistä medialukutaitoa ja luovaa mediatuottamista.

Näihin tarpeisiin vastataksemme, olemme koonneet IkäihMe-hankkeemme verkkosivuille linkkejä kirjastojen, järjestöjen ja Ylen vapaasti hyödynnettävissä oleviin tukimateriaaleihin. Tukimateriaalit ovat hyödyllisiä niin senioreille kuin heidän kanssaan työskenteleville. Verkkosivuille on koottu myös kotimais- ja kansainvälistä tieteellistä kirjallisuutta senioreiden oppimisesta, monipuolisista ja innostavista ohjausmenetelmistä, mediankäytöstä, mediakulttuureista sekä mediakasvatuksesta. Osana hanketta on tuotettu myös lyhyitä suomenkielisiä yhteenvetoja hankkeen tutkimustuloksista.

Susanna Rivinen, tutkija
Päivi Rasi, apulaisprofessori
IkäihMe-hanke
Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta,
Media Education Hub

Tutustu kokoamiimme tukimateriaaleihin:
<https://bit.ly/3nllksN>

Etäopastus – molemminpuolista oppia

Kuva: Karri Anttila

Ikäihmisten tietotekniikkayhdistys ENTER ry:n vapaaehtoiset seniorit opastavat toisia senioreita tieto- ja viestintäteknikan käytössä kirjastoissa ja nykyisin myös etänä. Opastusten aiheet koskevat monipuolisesti laitteita ja ohjelmia. Etäyhteys on helpoimmillaan puhelu tai tilanteen vaatiessa jopa etähallinta.

Enterin opastuksessa opastettava on keskiössä. Etäopastuksessa pyritään kuuntelemalla saamaan selville mahdollisimman tarkkaan, mihin opastettava hakee apua. Haastavuutta tuo vieras tietotekniikan kieli. Lisäksi usein toista ei näe, jolloin eleet eivät välity. Opastettavat ovat kuitenkin mielissään, kun asian osaava henkilö paneutuu juuri heidän ongelmiinsa. Opastajakin saa voimaa siitä, kun opastettava on tyytyväinen.

Ratkaisukeskeisyys on oppimiseen liittyvä piirre: opastajan mieltä saattaa jäädä vaivaamaan se, jos opastuksessa ei löydy ratkaisua ongelmaan. Tai vaikka asia olisi ratkennut niin opastajalle voi tulla mieleen ratkaisuja, joiden avulla saman asian olisi voinut opettaa toisin. Etäopastus laajentaa opastajan osaamista monessa suhteessa, ja jokaisesta opastuskerrasta oppii lisää. Opastajat siis kokevat oppivansa ihan yhtä lailla kuin opastettavatkin.

Juulia Andersson, Eija Kalliala ja Aulikki Uusitalo-Kasvio,
ENTER ry

Tutustu ENTER ry:n toimintaan ja
ikäihmisten digitaalimateriaaleihin
osoitteessa entersenior.fi

Uudet mediakasvatuslinjaukset ikäntyneiden mediakasvatustyössä

Eläkeliiiton Netikäs- hanke otti kansallisten mediataitolinjausten (2019) päätavoitteet osaksi toimintaansa.

Keskeisimpiä tavoitteitamme on ollut linjauksissakin mainittu normalisointi: käytännön työssä pyrimme normalisoimaan aikuisten itsekasvatusta, monimediaisuutta sekä inhimillisyyttä.

Elinikäisen opin polulle astutaan poisoppimalla opettajakeskeisyydestä, työkaluina esimerkiksi yhdessä pohdiskelu ja keskustelun kautta kasvaminen. Ikääntyneet voivat mediankäyttäjinä olla varsin yksimediaisia, joten monimediaisuuteen kannustaminen on osa medialukutaidon kehittämistä. Inhimillisyyttä nostetaan keskiöön menemällä ihminen edellä: esimerkiksi mediamokia voi sattua kenelle tahansa ja media-arki on hyvinvointia, ei tekninen suoritus.

Korostamme, että tiedon puute ei ole tyhmyyttä: jokaisella on mediataitoja, joita jatkuvasti kehitämme ja harjoittelemmekin, koska maailma muuttuu. Itsereflektio, peiliin katsominen, on mielestämme tärkein työkalumme, koska laatu muodostuu jatkuvasta kehittämisestä. Toimimme valtakunnallisesti verkossa, jotta toimintamme tavoittaisi mahdollisimman monet. Mielestämme jokainen meistä on mediakasvaja sekä mediakasvattaja.

Outi Laiti, Projektipäällikkö, Eläkeliiitto Netikäs
Kuva: Netikäs

Trollibunkkeri-pakohuonepeli kehittää medialukutaitoa

Elämme jatkuvassa viestien tulvassa. Usein niiden paikkansapitävyyttä on vaikea arvioida. Tarvitsemmekin työkaluja voidaksemme arvioida mediassa ja somessa kohtaamiamme asioita kriittisesti: Mistä tunnistaa luotettavat viestit? Entä millaisten asioiden olisi syytä saada hälytyskellot soimaan?

Me Yle Oppimisessa halusimme rakentaa medialukutaitoa kehittävän sisältöpakettin, joka sijoittuu nuorelle yleisölle luontaiseen ympäristöön, pelimaailmaan. 3D-tekniikalla rakennetussa Trollibunkkeri-pelissä käyttäjä on jäänyt vangiksi valeutisia tehtailevan trollin asuntoon. Hänen on osattava ratkaista matkan varrelta löytyvät tehtävät päästäkseen eteenpäin – ja lopulta ulos talosta.

Osa Trollibunkkerin tehtävistä on pakohuoneista tuttuja pulmia, mutta mukana

on myös mediataitoihin liittyviä tehtäviä. Käyttäjän on osattava tunnistaa valeuutisia, kuvamanipulaatioita, bottitilejä ja huijassähköposteja. Pelaajalla on käytössään vihjepuhelin, johon kilahtaa apua silloin, jos tehtävä tuntuu liian vaikealta.

Trollibunkkeri-pakohuonepeli sopii pe-

lattavaksi niin vapaa-ajalla kuin kouluympäristössäkin. Peli toimii selaimessa, joten sitä varten ei tarvitse ladata koneelle mitään eril-

listä. Suosittelemme pelin pelaamiseen tietokonetta, sillä isolla ruudulla pelikokemus on parempi kuin kännykän näytöllä. Pelin pääkohderyhmä ovat 14–25-vuotiaat, mutta sen parissa viihtyvät kaikki pelaamisesta kiinnostuneet.

Anna-Leena Lappalainen, Yle Oppiminen, tuottaja

Kuva: Mikko Lehtola, Yle

Peli löytyy osoitteesta
link.yle.fi/trollibunkkeri

Det är lätt att gå vilse i mediedjungeln, men Yle Nyhetsskolan kan hjälpa dig rätt

Det är inte lätt att hitta rätt i mediedjungeln, vare sig man är ung eller gammal, högt utbildad eller inte. En av de viktigaste uppgifterna för ett public service-mediebolag som Yle är att producera och distribuera möjligast pålitligt material för att hjälpa folk med det här, och därmed också höja kunskapsnivån och i slutändan främja demokratin.

Yle Nyhetsskolan och Svenska Yle Kunskap har en hel del material kring de här frågorna, såväl artiklar och test, som videor och regelrätta föreläsningar. Det materialet riktar sig främst till unga i åldern 14-20 år. Dessutom produceras innehåll med mediekunskapsmål också av andra redaktioner inom Svenska Yle, för unga vuxna och vuxna.

Nyhetsskolan

Nyhetsskolan är kanske den mest utpräglade tjänsten för mediekunskap som erbjuds av Svenska Yle. Nyhetsskolan är ett projekt i medieföstran riktat till både grundskolan och utbildningar på andra stadiet. Idén är att dels visa de unga hur de kan skilja på sant och falskt i medierna, och dels att låta dem göra egna nyheter.

Från början har Nyhetsskolan åkt runt i skolorna och träffat elever direkt. Och i början var fokus främst inställt på att hjälpa eleverna i åk 7-9 att göra egna nyheter i form av artiklar eller videor. Med tiden har fokus förflyttats mera mot allmän mediekunskap och mot att hjälpa elever både i högstadiet och på andra stadiet att hitta rätt bland sant och falskt osv.

Detta har varit väldigt populärt och allt fler skolor har kontaktat oss för att få besök. Men så kom coronaepidemin och vi kunde inte längre åka ut till skolorna. Därför har vi nu utvecklat en distansversion, där man i klassen kan se Heidi Finnilä hålla sin presentation, och efter det kan boka en tid för en videochatt med henne och klassen.

Nicolina Zilliacus-Korsström
Producent, Svenska Yle Kunskap

Här är hittar du material på svenska om mediekunskap:

link.yle.fi/nyhetsskolan

svenska.yle.fi/nyhetsskolan

svenska.yle.fi/kategori/vetamix/medie-och-digitalkunskap

svenska.yle.fi

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tuottamat mediakasvatusmateriaalit

Mediapoluilla

Pienten lasten mediakasvatus

Luotettavan tiedon metsästäjät

Tiedonhankinnan taidot

Aikamatkaajat

Ajankulu ja muutos mediassa

Mielen kuvittajat

Visuaalinen mediakasvatus

Mediakartan tuntijat

Media ja tunteet

Pullopastia mediameressä

Empatiataidot ja vuorovaikutus

Populismibingo

Retorinen vaikuttaminen

Digisammontakojeat

Internet, yksityisyys ja big data

pienet lapset
kouluikäiset
13–15 v.
yli 15 v.
aikuiset
på svenska
in English

	pienet lapset	kouluikäiset	13–15 v.	yli 15 v.	aikuiset	på svenska	in English
Mediapoluilla Pienten lasten mediakasvatus	X				X		
Luotettavan tiedon metsästäjät Tiedonhankinnan taidot	X	X	X	X	X	X	X
Aikamatkaajat Ajankulu ja muutos mediassa	X	X	X	X	X		
Mielen kuvittajat Visuaalinen mediakasvatus	X	X	X	X	X		
Mediakartan tuntijat Media ja tunteet	X	X	X	X	X	X	X
Pullopastia mediameressä Empatiataidot ja vuorovaikutus	X	X	X	X	X	X	X
Populismibingo Retorinen vaikuttaminen			X	X	X		X
Digisammontakojeat Internet, yksityisyys ja big data			X	X	X		X

Tilaa materiaaleja:
kavi.fi/julkaisut

KAVIn mediataitojen verkkopalvelut

www.mediataitoviikko.fi

Kansallisen mediataitojen vuosittaisen teemaviikon sivuilta löytyvät tuoreimmat materiaalivinkit kaikenikäisten mediataitojen tukemiseen. Kurkkaa materiaalipankki, materiaalikoosteet, kumppanit ja tapahtumat.

www.uudetlukutaidot.fi

Uudet lukutaidot -kehittämishjelman verkkosivulta löytyy yleisesittely ja ajankohtaista tietoa valtakunnallisesta ohjelmasta, jonka tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten medialukutaitoa, tv-taitoja ja ohjelmointiosaamista.

www.mediataitokoulu.fi

Mediataitokoulu tarjoaa valmiita tehtäviä mediakasvatuksesta ja median ilmiöistä. Palvelun tavoitteena on kehittää mediataitoja sekä vahvistaa kasvattajien valmiuksia mediakasvatukseen. Palvelua uudistetaan vuoden 2021 aikana.

www.elokuvapolku.kavi.fi

Elokuvapolun näytteillä tutustutaan elokuvailmaisun perusteisiin ja audiovisuaalisen kerronnan mahdollisuuksiin. Elokuvapolku haarautuu kahtia: alapolku alakouluille ja aloittelijoille, ja yläpolku yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille.

www.pelikasvatus.fi

Pelikasvatus.fi tarjoaa tietoa digitaalisesta pelaamisesta ja pelikulttuureista. Palvelu kokoaa Pelikasvattajien verkoston jäsenorganisaatioiden asiantuntemusta yhteen paikkaan. Palvelusta voit ladata huippusuositut Pelikasvattajan käsikirjat ilmaiseksi.

www.mediapoluilla.fi

Mediapoluilla on sivusto varhaiskasvattajille, josta saa tietoa ja ideoita vasu-perustaiselle mediakasvatukselle. Tarjolla on varusteita lasten, kasvattajien ja kasvatusyhteisöjen oppimisen ja kehittymisen poluille. Soveltuu hyvin myös esiopetukseen.

www.peliviikko.fi

Peliviikko on pelikasvatuksen teemaviikko, jonka aikana järjestetään lukuisia tapahtumia eri puolilla Suomea ja verkossa. Tapahtumissa pelataan erilaisia pelejä, sekä tutustutaan pelikulttuuriin luentojen ja työpajojen muodossa.

www.medialukutaitosuomessa.fi

Medialukutaito Suomessa -sivusto kokoaa yhteen tietoa kansallisista mediakasvatuslinjauksista. Sivustolla pääset tutustumaan varsinaisten linjausten lisäksi myös niiden toimeenpanoon sekä lukemaan ajankohtaisista kuulumisista mediakasvatuksen kentältä.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin mediakasvatustiimi tekee mielellään yhteistyötä mediakasvatuksen kehittämiseksi. Ota rohkeasti yhteyttä: mediakasvatus@kavi.fi

